

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
ФАКУЛЬТЕТ УРБАНІСТИКИ ТА ПРОСТОРОВОГО
ПЛАНУВАННЯ**

Кафедра політичних наук і права

Спеціальність 052

Освітня програма «Політичний менеджмент»

БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему:

Мистецтво політичної гри як засіб утримання влади

**Студента 4 курсу
Денної форми навчання
Григор'єва
Григорія Григоровича**

**Науковий керівник:
Баєва Юлія Євгеніївна**

Київ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. Методологічні засади аналізу іміджу політичного лідера.....	8
РОЗДІЛ 2. Типологія іміджів політичних лідерів.....	22
РОЗДІЛ 3. Технології формування іміджу і завоювання влади політичними лідерами з медійної сфери.....	36
ВИСНОВКИ.....	76
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	85

ВСТУП

Актуальність теми. Проблематика дослідження набула свою актуальність ще в XIX столітті. Кожна політична сила хотіла утримати владу та впливати на маси, через ідеї змін на «краще життя». Почали активно розвиватися демократичні інституції, що давало можливість вільного волевиявлення. Змінювалися правлячі еліти. Щоб удосконалити систему, почали використовувати поняття іміджу, ідеального образу для укорінення в свідомості громадян. Це мало не аби який вплив на виборців і робило привабливішим кандидатів.

Політичне лідерство – явище багатогранне та багатофакторне. Воно має ряд провідних характеристик, таких як здатність впливати на людей у напрямку організації їх спільної діяльності для досягнення певних цілей, здатність генерувати нові ідеї, мати відчуття політичного часу та політичну поінформованість.

Лідер має якісно інші, порівняно з ординарними людьми, характеристики, які лежать в основі механізмів здійснення лідерства, а завдання дослідників полягає у виявленні та систематизації цих рис. Більшість теорій, що виникли в період, що передував нашому століттю, виходили з цього.

Проблема політичного іміджу привертає увагу вчених і практиків, абсолютно всіх політиків, не залишає байдужим жодну людину, яка цікавиться хоча б будь якими політичними процесами. Створення ефективного політичного іміджу – це одне із важливих завдань в сферах політології, політичного менеджменту, політичної психології та інших схожих наук, об'єктом яких виступає сучасна політика у всьому її прояві та багатообразному розумінні.

Політичний імідж вивчається представниками різних дисциплін, але у нашому питанні перше і центральне значення претендує іміджологія та її напрямок – політична іміджологія. Через потреби, що зростають, в розвитку

політичної науки, політична іміджологія – наука яка дає можливості вивчати систематизовані дані про феномен політичного іміджу, описуючи свою сутність, особливості, механізми і умови розвитку. Однією із головних та основних тем в політичній іміджології є прикладні аспекти, розуміння яких дозволяє ефективно впливати на політичний імідж. В сучасному українському суспільстві незалежно від вікових, статевих і регіональних особливостей електорату сприйняття і відношення сучасних політичних партій України залежить в першу чергу від відношення лідера партії та його соратників до народу, також від того яку діяльність проводить партія, як ставить завдання та їх вирішення.

Поняття іміджу, в Україні, з кожним днем стає все більш важливим та є одним із головних чинників політичної комунікації. Формування іміджу політичної особистості створюється у продовж всього його життя, а не тільки у період початку його кар'єри як політика, чи будь-якого іншого політичного діяча. Стійкий та непохитний імідж дає діячу можливість більш впевнено реалізовувати свої завдання, та набагато більшу підтримку громадян.

Для більшості населення, політичний лідер – це єдина інстанція боротьби проти всезагальної та бюрократичної влади політичних еліт українського суспільства. Тому почало поставати питання про ознайомлення та вивчення поняття лідерства, різних його аспектів та шляхів формування іміджу політичних лідерів. Особливу актуальність тема лідерства постає у момент нестабільності, кризових часів. Під час таких періодів, з'являється дефіцит політичних лідерів, та саме у такі моменти мають можливість реалізовуватися починаючі політичні діячі. Особливий інтерес в такому контексті проблема набуває в Україні. Важливість вивчення політичного лідерства, іміджу лідера та його формування, також визначається потреба у створенні легітимної процедури руху особистості до лідируючого положення в структурі влади, можливості управління цими процесами, утвердження оптимальних варіантів взаємодії лідерів зі своїми прибічниками та

опонентами, різними соціальними групами та суспільством в цілому як на етапі стабільності, так і не стабільного розвитку суспільства.

Разом з тим, незважаючи на успіхи вчених у галузі аналізу політичних явищ та процесів, залишаються ще об'єкти, які не отримали належного висвітлення в історії та методології політичної науки. До таких явищ належить і "Політична гра". Незважаючи на те, що це явище широко відоме, його вживання у різних контекстах та аспектах не дає можливості його повноцінного етимологічного визначення. Це призводить до розмивання та широкого ходіння даного фразеологізму у політичному дискурсі. У зв'язку з цим найважливіше завдання моєї кваліфікаційної роботи полягає у визначенні меж даного поняття, його смислової та структурної спрямованості в контексті політичного лідерства, а саме формування ідеального іміджевого образу і приклади його втілення політичними лідерами зі сфери мистецтва. Основною метою для політичного лідера є захоплення і утримання влади. Влада розбещує. Історія нашої країни і світу загалом, знає багато прикладів того, як суспільні лідери, лідери «думок», спортсмени, зірки естради і кіно - перетворювались у політичних лідерів, користуючись своєю популярністю. Іноді, в них це вдавалося, іноді - ні. Тож, що таке політичне лідерство? Яким має бути «політичний актор», щоб повести за собою? Що потрібно для того, щоб залишитися в грі?

Об'єктом дослідження в кваліфікаційній роботі є конструювання політичного іміджу суспільного діяча з мистецької сфери.

Предметом вивчення в кваліфікаційній роботі є сутність іміджу лідера, його основні функції, концепції, типології та основні складові його формування.

Метою написання кваліфікаційної роботи є з'ясування сутності, типології та особливостей формування іміджу лідера, що приваблює прихильників та здатність грати в політику.

Досягнення зазначеної мети передбачає виокремлення таких завдань:

- Виявити особливості методології аналізу іміджу політичного лідера та з'ясувати його сутність;
- Здійснити аналіз основних типів іміджу політичного лідера;
- Розглянути механізми та особливості формування іміджу політичного лідера на прикладах вітчизняних і зарубіжних суспільних діячів зі сфери мистецтва.

Джерельну базу дослідження становлять наукові роботи зарубіжних та сучасних дослідників; матеріали наукових конференцій; різноманітні рекламні та агітаційні матеріали; публікації в ЗМІ; електронні джерела інформації, що перебувають в загальному доступі глобальної інформаційної мережі Інтернет.

Основні методи дослідження. Для аналізу використовувалися апробовані в цій роботі такі політологічні методи, як системний, структурно-функціональний, інституціональний та нормативно-ціннісний,

Використання концептуальних підходів з різних областей наукового знання обумовлене тим, що поняття політичного іміджу являє собою складну багаторівневу конструкцію, що включає політичні, соціальні, символічні, фізіологічні, соціально-психологічні, вербальні, візуальні, й інші характеристики. Міждисциплінарний підхід дозволяє синтезувати різні концепції й наукові підходи до даної проблеми.

Системний і структурно-функціональний методи дозволили із множинних фрагментів досліджуваної проблеми створити цілісну картину, що дає можливість визначити поняття іміджу політичного лідера, забезпечити багатоаспектне й багатофакторне дослідження процесів конструювання й впровадження політичного іміджу, розділити цей процес на ряд самостійних операцій і елементів.

Нормативно-ціннісний метод дозволив виявити ідеально-типову модель конструювання іміджу політика, характерну для масової свідомості суспільства й виокремити конкретні типажі іміджів, залежно від того, що покладено в основу класифікації.

Структуру роботи складають вступ, 3 розділи, висновки та список використаних джерел.

У першому розділі описуються основні визначення поняття політичного лідерства, найпоширеніші функції його, теорії та концепції політичного лідерства та сутність політичного іміджу

У другому розділі характеризуються основні типології іміджу політичного лідера.

У третьому розділі описуються методики формування іміджу на прикладах 4 суспільних діячів, представлена їх коротка біографія та аналіз кар'єри.

Кваліфікаційна робота нараховує 92 аркуші.

Список використаних джерел містить 83 найменування.

РОЗДІЛ 1

МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ АНАЛІЗУ ІМІДЖУ ПОЛІТИЧНОГО ЛІДЕРА

Формування таких понять, як імідж політичного лідера і політичної партії в українській практиці має свої аспекти та особливості. Вони пояснюються не тільки характером соціально-політичних трансформацій останніх років, але й історичними традиціями. Протягом багатьох складних років український народ не раз втрачав політичну еліту. Прикладом можна назвати період СРСР, при якому Україна не мала справжньої культурно-політичної еліти через тоталітарний режим, де панувала адміністративно-партійна номенклатура. Самоорганізація сучасного українського суспільства, в умовах теперішніх реалій, гостро ставить спроби формуванні нової генерації високопрофесійної, патріотичної та по-європейськи інтегрованої еліти. Розгортання цього процесу збіглося за часом з навальним поширенням в Україні політичних технологій та методів конструювання сучасного політичного іміджу та іміджелогії, що значно активізує політичне життя країни та загострення суперництва між політичними партіями та діями. Відтак постає питання аналізу найважливіших аспектів при формуванні іміджу політичних лідерів в Україні в період її незалежного життя.

У сучасній науці, при наявності спільних вихідних позицій – відсутнє чітке визначення політичного лідерства. В політичній науці можна виділити деякі основні поняття його трактування:

1. Лідерство – це різновид влади, специфіка якої є спрямованість зверху вниз, а також те, що її носієм виступає не більшість, а одна людина або група осіб. Політичне лідерство, пише Жан Блондель, - це «влада, здійснювана

одним або декількома індивідами, для того, щоб спонукати членів націй до дій».[2]

2. Лідерство – це «управлінський процес», соціальна позиція, пов'язання з прийняття рішень, це керівна посада. Така інтерпретація лідерства впливає з структурно-функціонального підходу, що допускає розгляд суспільства як складної, ієрархічно організованої системи ролей та соціальних позицій. Знання пов'язанні з управлінням та функцією управління – дає можливість людині бути лідером. Якщо описувати поняття лідерства Даунтоном, то це «положення в суспільстві, що характеризується здатністю її особи, що займає, має направляти та організовувати поведінку колективу деяких або всіх його членів».[31]

3. «Лідерство – це вплив на інших людей»(В. Кац, Л. Едінгер, та ін.). Але мається на увазі не будь-який вплив, а той який можна охарактеризувати чотирма особливостями: по-перше, вплив має бути постійним. До лідерів важко відносити людей які одноразово ставили впливовими у політичних процесах, або в історії країни(навіть якщо вплив був доволі великим). Так, можемо взяти на приклад Освальда, який офіційно вважається вбивцею президента Джона Кеннеді. Його вчинок спричинив потужний вплив на подальший розвиток Америки, та й в цілому всього світу. Однак це було б безглуздо вважати його після свого вчинку політичним лідером. Друге, це стабільний вплив лідера на політичну групу(суспільство чи організацію). Відомо, що існують багато та навіть безліч, локальних центрів впливу у великих об'єднаннях. Причому локальному впливу завжди піддається і сам лідер. Особливістю у лідера повинна бути широта впливу, поширення його на громаду, суспільство чи великі групи. Третє: політичного лідера відрізняє явний пріоритет у впливі. Відносини лідера й мас характеризує асиметричність, не рівність у взаємодії, однозначна спрямованість впливу – від лідера до членів групи. Четверте, вплив лідера показується не через спрямування сили, а через авторитет чи правомірність керівництва. Приклад диктатури, насильницьке утримування влади в групі – це не лідерство, як і не

стане лідером терорист, який утримує заручників або тюремний наглядач. Але, не всі автори вважають що лідерство та насильство несумісні. Окремі науковці як Ж. Блондель, допускають використання примусу.[3]

4. Політичне лідерство – це особливого роду підприємство, здійснюване на специфічному ринку, при якому політичні підприємці в конкурентній боротьбі обмінюють свої програми рішення проблем суспільства та передбачені способи їхньої реалізації на керівні посади (Дж. Опенгеймер, Н. Фролих та ін.)[23]. При цьому специфіка політичного підприємства складається в персоналізації «політичного товару», його ототожнення і з особистістю потенційного лідера, а також у рекламуванні цього «товару» як загального добра. Таке представлення політичного лідера цілком можливе. Але, вона може використовуватися лише до демократичних країн, організацій та партій.

5. Лідер – це втілення спільності і приклад політичної поведінки. Він висувається знизу та згодом приймається послідовниками. Політичне лідерство відрізняється від політичного керівництва тим, що, «на відміну від лідерства, припускає досить жорстоку й формалізовану систему відносин панування – підпорядкування.[56]

Ця позиція на даний момент активно використовується в сучасному українському суспільстві й пов'язана з його тривалою відірваністю від світової науки, й зокрема, з вузьким, переважно психологічним розуміння лідерства – як положенням особистості, що виникає природньо через міжособистісні відносини у малих групах. З боку соціології та політології з таким трактування поняття лідерства не можливо погодитись через його однобічність, неврахування об'єктивності, антропологічної та соціальної основ цього феномену, недооцінки провідної ролі владного статусу у виконанні функцій політичного лідерства, пов'язаного із впливом на маси.

Суспільство, суб'єкти політики, досить по-різному впливають та ставляться до соціальних процесів у суспільстві. Американський політолог Г. Алмонд, для розуміння, розрізняв суб'єкти політики за станом їх

відношення та ролі у політичному житті: 1) ті хто роблять це повністю несвідомо, стихійно, 2) ті, чия участь у ній напівсвідома, тобто з розумінням ролей як споконвічно заданих, незаперечних, при безумовному підпорядкуванні їм, 3) цілком свідомі учасники, що проводять власні цілі і цінності [30, с. 41].

Всі політичні суб'єкти в першу чергу відстоюють свої конкретні інтереси. Всіх разом, тобто політичні групи та індивідів, об'єднує – політичний лідер – людина, яка ставить цілі, способи досягнення їх, контролює дисципліну, а також розподіл на ролі та функції у всередині суспільства, групи, партії. Така особа, наділена управлінським статусом та має владу над групою осіб, називається політичним лідером. СENS у самому понятті лідерства – це як тисячі людей підкоряються одній людині (кріслу), ось чому поняття лідерства має пряме значення для влади. Адже, поняття влади означає здатність і волю певного класу, групи, індивіда, проводити в життя свої політичні цілі та завдання у відповідності зі своїми інтересами. Але які механізми при цьому діють?

Функції лідера на пряму зв'язані з напрямками його діяльності. Кількість функцій залежить від ряду факторів: культури суспільства, політичного режиму, зрілості громадського суспільства, рівня життя більшості населення та ін. Так, наявність зрілого політичного суспільства та демократичної культури у громадян обумовлює обмежене число функцій лідера, оскільки такий вид політичної влади розділяє її між інститутами.

Найбільш повно в діяльності політичного лідера виражена інтегративна функція політики. Найголовніше завдання лідера – узгодження та об'єднання групи, громади загальним задачам, загальним цілям та ін. Якщо в суспільстві високий рівень соціальної напруженості, то з цього випливає що політичний лідер слабо реалізовує інтегративну функцію.

Досягнення цілісності й гармонії соціальних інтересів здійснюється лідером на практиці через вироблення політичного курсу, що враховує

тенденції світового розвитку й потреби різних груп суспільства. У цьому знаходить вираження орієнтаційна функція лідера.

Проведення політичного курсу спирається на специфічний механізм, що включає в себе систему способів, методів вирішення поставлених питань. З цього випливає, що політичний лідер не тільки налаштовує програму, ідею, а й пропонує механізми вирішення, через прийняття політичних рішень та забезпечення ресурсів. У цьому проявляється інструментальна функція лідера.

Визначивши інтереси групи, що об'єднує більшість суспільства або більшість груп людей, політичний лідер може проводити перетворення в суспільстві, лише розробивши розвинені програми діяльності, зацікавивши ці групи. Мобілізація населення, що означає реалізацію лідером його мобілізаційної функції, може досягатися за допомогою народного ентузіазму, симпатії до лідера, його харизми, але може бути зв'язана зі створенням економічних стимулів. Мобілізаційна функція найбільше актуалізується тоді, коли лідер прагне здійснити глибокі перетворення у групі, суспільстві.

Крім цього, лідер має виступати гарантом справедливості, законності й порядку, захисту громадян від сваволі бюрократії, беззаконня, порушення прав і свобод. У цьому знаходить своє вираження функція соціального арбітражу й патронажу. Звичайно така функція масово використовується в свідомості «доброго й справедливого царя», «народного президента» і т.д. Такі функції арбітражу й патронажу використовуються в розвинених країнах, де існує високий ступінь залежності особистості від влади.

У тоталітарних або авторитарних державах політичний лідер виконує функцію легітимації політичного порядку. Вона властива таким державам де обґрунтування правомірності політичного режиму не може здійснюватися інакше, як засобами прямого обожнювання політичного лідера.

Існує безліч концепцій лідерства, які допомагають пояснити цей феномен. Так наприклад, психологічне пояснення природи лідерства акцентує увагу на поведінці лідера. Проявом крайнього психологізму в розумінні природи лідерства є – концепція психоаналізу, що створена З. Фрейдом.

Політичне лідерство він трактував як сферу прояву подавленого лібідо – несвідомого, сексуального потягу. Незадоволеність в сексуальних потребах, створює психічну напругу у індивіда. Нервова напруга компенсується бажанням до влади, володінням значних владних повноважень, які дозволяють індивіду позбавитися комплексів, які можуть бути пов'язані з різними недоліками, такими як, непривабливою зовнішністю і т.п. У політичній діяльності таке подавлене лібідо – прагнення безмежної влади, у бажанні отримувати насолоду від приниження інших людей, в бажанні руйнувати. [58, с. 57-59]

Еріх Фромм – відомий західний психолог, основоположник неофрейдизму, у своїй роботі «Втеча від волі», визначає лідерство як прояв, садо-мазохистських інстинктів. Лідер за Фроммом, людина із садистськими схильностями, тому що він прагне до влади, а влада – це панування над кимось. Тому бажання влади стає проявом садизму. [56] Більшість людей вважають владу проявом сили. Але, за Фроммом, влада над людьми пояснюється лише в прояві суцього матеріальних цінностей: «якщо в моїй владі вбити іншу людину, то я сильніший за неї». [56] Але, в науці психології, підкорення владі – прояв не сили, а слабкості. У ній проявляється здатність особистостей вистояти по одинці і жити своєю силою. Це спроба замінити силу, через її відсутність. Отже, лідери – це садисти, а мазохісти – ті, хто прямує за таким лідерами (приклад цього: Німецький народ, який йшов за своїм лідером – А. Гітлером). Поняття лідерства має величезне кількість інтерпретацій, розумінь, через які можна зрозуміти його природу, але суть лідерства до кінця не розкривається. Різноманіття теорій лідерства, де в кожній з них, приділяється увага лише одному аспекту. Ми можемо означити три основні поняття лідерства, використавши не тільки теорії але й експериментальні дослідження. Західні соціологи пропонують використовувати дослідження загальнотеоретичного поняття лідерства спочатку серед малих груп, нагромадивши на низькому рівні, переходити на вищий та далі на більш високі рівні. Тобто для

початкового розуміння лідерства, потрібно провести експериментальні дослідження серед малих груп – лідерство в класах, армії та т.д.[1]

Першим експериментальним дослідженням лідерства є – «теорія рис». Вона виникла у XX столітті під впливом досліджень англійського антрополога Ф. Гальтона, який пояснював природу лідерства спадковістю. Основною ідеєю його теорії є якість що має лідер, які відрізняють його від інших учасників групи, і ці якості виділяються і вивчаються. Через «теорію рис», можна розглядати, у лідера певну сукупність психологічних якостей, які надалі допомагають йому триматися на своїй позиції та можуть впливати на його рішення(також у відношенні інших). Лідерами народжуються і стають за покликанням. Роль великої особистості також базується на такій основі: владою наділяється та персона, яка обрана гідним та має покликання вести всіх за собою, поки інші мають підкорятися йому/їй.[28, с. 80-85]. Але у «теорії рис» також є своя проблема у вигляді того що, немає жодної риси яка б корелювала з лідерством. Серед таких рис лідера, як засвідчував Богардус, такі: почуття гумору, такт, здатність привертати до себе увагу, енергію, розум й характер. Певні якості особистості можуть бути важливими, але як показує соціологічне дослідження, індивідуальні риси лідера майже нічим не відрізняються від набору психологічних та соціальних якостей особистості взагалі. [9, с. 91-104].

Тоді з'являється наступна концепція лідерства, протилежна попередній: ситуаційна теорія лідерства. Автори «ситуаціаналізму» вважали, що лідер може з'явитися в результаті вдалого сполучення ряду моментів – місця, часу й обставин. У різних життєвих ситуаціях у соціальних групах окремі індивіди, які перевершують інших принаймні в якомусь одному аспекті. Тобто, наскільки цей аспект був створений сформованими умовами, настільки цей індивід може бути лідером. Прихильники ситуаційної теорії розглядають лідера як функцію певної ситуації. Тобто конкретні події змушували людину виявляти свої здібності, великі події формують великих людей з простих смертних. Лідерство залежить не від постаті, а від обставин. Вони також

підкреслюють відмінність якостей, властивих лідеру, та думають, що різні обставини можуть вимагати принципово різних лідерів. [63]

Третя концепція віддає визначальну роль послідовникам лідера, за методикою вивчення самих послідовників при виявленні лідера, його конститuentів – прихильників, виборців та ширше, всіх політичних суб'єктів, які хоча б якось взаємодіють з лідером. На цю тему пише Т. Одорман у своїй книзі «Авторитарна особистість»: «Гітлер не випадково виявився при владі, сама нація авторитарна – прагне до порядку, режиму, беззаперечному підпорядкуванню». [26, с. 43-49]

Але кожна із даних концепцій має свої недоліки. Більшу вагу в політичній сфері здобувають концепції лідерства, автори яких прагнуть врахувати всі фактори. Тому в епоху постмодернізму, для якої характерні рішення проблем синтетичним підходом – плюралізм думок, синтез суперечливих теорій і т.д., з'являється інтегративна теорія лідерства.

Сучасний американський політолог М. Херманн вважає, що «лідерство – багатогранне поняття. Розглядаючи його прояв, варто взяти до уваги декілька речей: 1) характер самого лідера; 2) властивості його конститuentів; 3) зв'язок між лідером та його конститuentами; 4) контекст або конкретну ситуацію, у якій здійснюється лідерство». З цього можна зрозуміти, що лідерство – феномен, який обумовлений рисами самого лідера, ситуацією й експектацією послідовників у їхньому динамічному стані. [53, р. 39-46]

Отже, політичне лідерство являє собою взаємодію, в ході якої одні люди (лідери) знають та виражають очікування своїх послідовників і в силу чого мають свій престиж та вплив, а інші (їх прихильники), добровільно віддають їм частину свого владних повноважень для здійснення цілеспрямованого представництва та реалізації власних інтересів у фіналі. Можна виділити основні якості, якими має бути наділений політичний лідер:

Перша якість: здатність правильно розпізнавати та виражати інтереси маси у своїй діяльності.

Друга якість: вміння формулювати правильно свої ідеї та удосконалювати їх, або комбінувати. Від політичного лідера потрібен не просто збір інтересів мас, а й їхнє новаторське осмислення, розвиток і корекція.

Третя якість: політична поінформованість лідера. Політична інформація описує, насамперед, стан і очікування різних соціальних груп і інститутів, за якими можна судити про розвиток їхніх взаємин між собою та з державою.

Четверта якість: лексикон політичного лідера. Нинішній лексикон політичних лідерів на сьогоднішній день має багато сучасних термінів, без глибокого їх розуміння. До того ж більшість людей не розуміють конкретність термінології або плутаються у ній.

Ці чотири основних, найважливіших якості, які мають бути притаманні кожному сучасному лідеру. [14, с. 142-143]

Лідери й лідерство – сфера дуже делікатна і тонка. У ній можна легко порушити міру, зірватися в області невдач – або перебільшити роль лідера, або недооцінити лідера, його можливості, й не скористатися ними. Ось тут багато чого залежить безпосередньо і від оточення, команди, кола помічників, радників, експертів, консультантів і т.д.. Природньо, що кожен має грати свою роль, не подаючись спокусам політики та влади.

Важливим аспектом сприйняття політичного лідера – є враження, яке він справляє на публіку, тобто його імідж. Незалежно від його бажань, так і роботи фахівців які працюють разом з ним, імідж – об'єктивний фактор, який відіграє величезну роль в оцінці будь-якого соціального явища або процесу.

Як свідчить історія, імідж (як ідеалізований образ чого-небудь або кого-небудь) – не є сучасним явищем. У більш ранні часи йому були присвячені роботи видатних мислителів, серед яких були роботи Н. Макіавеллі «Державець», Ф. Ніцше «Так говорив Заратустра» та інші. Ці книги описують ті риси політичного лідера, наявність яких була потрібна саме у ті часи сучасні авторам. Дані автори розглядали проблеми іміджу не в такому розумінні, як

тепер. В силу об'єктивних причин вони не мали можливостей повністю аналізувати процес формування політичного іміджу.

Поняття «імідж» походить з латинського слова *imago*, пов'язаного з іншим латинським словом *imitari*, що означає «імітувати». А відповідно до словника Вебстера, імідж – це штучна імітація, або підйом зовнішньої форми якого небудь об'єкта чи особи. [55] Поняття іміджу може використовуватися в уявленні про людину, товар або інститут, що цілеспрямовано формується в свідомості через PR, рекламу або пропаганду. Імідж – можна формувати, уточнювати або й навіть повністю переробляти за допомогою модифікації діяльності, вчинків і заяв соціального суб'єкта.

В. М. Бебик в своїй роботі «Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз» відносить імідж то візуальної привабливості особи й пише, що «щасливий той, хто володіє від Бога привабливим іміджем. Але, як правило, багато хто знаходить симпатію у людей завдяки мистецтву самопрезентації. Без нього не досягти успіхів у будь-якій діяльності, не досягнути радощів людської уваги».

«Поняття імідж» (синонімічне «персоніфікація», але більш узагальнене, таке, що включає не тільки природні особливості особи, але й спеціально вироблені, створені) пов'язане як із зовнішнім виглядом так і внутрішнім станом людини, її психологічним типом, риси його відповідають запитам часу і суспільства.

Значення іміджу у досягненні політичного успіху – досить важливе. Тому що імідж – це один із головних механізмів впливу на інших людей, можливість психологічного впливу на маси. Найчастіше, при формуванні іміджу, політику не достатньо бути самим собою. Формування політичного іміджу може бути контрольованим і будуватися за сформованими схемами. Прийому можуть змінюватися залежно від обставин.

На відміну від психологів та соціологів, які за основу своєї роботи беруть вивчення об'єктивної природу психологічних образів, PR-Міни підходять до їх аналізу прагматично. Імідж для них такий же самий об'єкт

вивчення, як для лікаря організм. Щоб створити імідж, сформувати, а згодом його рекламувати потрібно виокремити сильні та слабкі сторони, його «анатомію».

Фахівець із PR має справу не з тими іміджами, які формуються у свідомості індивіда шляхом безпосереднього спілкування, а з тими, які стосуються сприйняття особистості, що складається під впливом їх дій, усних заяв, друкованих матеріалів та інших повідомлень.

Знання основ психології, дає можливість правильно та ефективно створювати імідж на всіх його етапах, від появи ідеї до її втілення.

Психологи можуть надати цінну допомогу іміджмейкерам у такому виді:

- залучення й утримування уваги аудиторії;
- формування установки на довіру або не довіру з боку аудиторії;
- використання психологічних особливостей окремих соціальних груп;
- використання загальних особливостей сприйняття;
- використання специфічних видів комунікацій. [4, с. 133-135]

Імідж політика – це спеціальний образ, сформований для різних соціальних груп. Він виникає не самостійно, а завдяки згуртованій роботі політичного лідера та його команди. Політичний лідер – це сформований образ якогось політичного об'єкта. «Політичний імідж вибудовується не в ході виборчої компанії, а – довго. І вибудувати його – ціла наука», [26, с. 132-134] «Політичний імідж – це набір певних якостей, які люди асоціюють із певною індивідуальністю» - маємо ще одне визначення політичного іміджу. [51, с. 464-468] Будь-який політичний імідж – особливий вид іміджу, що включає загальні політичні й психологічні характеристики, властиві іміджу взагалі, так і особливі ознаки, властиві лише конкретному різновиду політичного іміджу. Кажучи про політичний імідж, фахівці нерідко визначають його як цілеспрямований і пропагований образ кандидата, партії, суспільного або політичного руху, забуваючи про те, що імідж в політичній сфері існує як феномен масової свідомості незалежно від реалізації (а іноді всупереч)

передвиборних технологій. У роботах деяких авторів виділяють такі компоненти іміджу політика: минуле, сім'я, спорт, домашні тварини, хобі, слабкості. Ці компоненти вважаються дуже важливими, оскільки їх заповнення робить політика ближчим до народу. Їх заповнення також може служити для підтримки символічного навантаження іміджу. Слід зазначити що через відсутність інформації про «прості людські слабкості», вони, згодом, масовою свідомістю заповнюються довільно.

Імідж виникає тільки тоді, коли суб'єкт політики стає публічним. Для виникнення іміджу депутата потрібен хоча б один член суспільства. Будь-який імідж певною мірою відрізняється абстрактністю, схематичністю, спрощенням в порівнянні з його носієм. У його формуванні важливу роль грають стереотипи й асоціації, за допомогою яких люди наділяють об'єкт сприйняття хоч і поширеними, але нерідко такими, що не відповідають окремому випадку реальності якостями. Імідж динамічний, він оперативно відгукується на змінні економічні, політичні, соціальні й інші ситуації, які впливають на неусвідомлені вимоги суб'єкту сприйняття. В цілому імідж завжди є у відомому сенсі «напівправдою» - він задає певні напрямки для «домислення» відповідно до наявного соціального досвіду суб'єкта. Імідж формується у кожного суб'єкта політики та навіть не один, що обумовлено кількістю електоральних і інших соціальних груп, в які входить суб'єкт або де формується враження про нього.

З іншого боку, політичні іміджі не існують самі по собі у рамках образів-уявлення конкретної людини. У масовій свідомості в кожен історичний момент часу існує відкрите поле іміджів, що розрізняються як змістовно, так і мірою стереотипності характеристик, що входять у нього. Це поле включає підсистеми різних соціальних-групових категорій, професійних, статевих, вікових й етнічних груп іміджів.

На відміну від публіки, що сприймає лідером, дослідники мають звертати увагу на розрізнення складових його іміджу. Існують три групи таких складових. Найперше – це персональні якості/характеристики лідера. До них

відносяться індивідуальний стиль прийняття рішень, тип особистості, його характер, фізичні та психофізіологічні особливості та ін. Наступна складова образу лідера – соціальні характеристики. Під цим, мається на увазі статус лідера, що включає не тільки статус, пов'язаний з офіційною позицією а й також за походженням, багатством, і т.д. Зі статусом тісно пов'язані умови рольової поведінки. Крім цього, соціальна характеристика включає в себе зв'язок лідера з різними соціальними групами, з тими, чиї він інтереси представляє, з союзниками та людьми які його підтримують та й з його опонентами й відкритими ворогами. Соціальна приналежність значною мірою визначає норми й цінності, яких дотримується лідер. Зрештою, образ лідера несе більше символічне навантаження. Лідери стають типовими знаками ідеологій, того або іншого можливого майбутнього, певного курсу дій. Одне з найбільш змістовних визначень політичного іміджу звучить так: Імідж або образ політичного лідера має включати в себе: зовнішність, посаду, професію й посаду кандидата, біографію, діяльність, хоббі, манеру вести бесіду, Комплекс переконань, намірів, і багато чого іншого, а також «легенди» - реальні або міфологізовані події з життя кандидата, які роблять його гідним для більш високої посади в суспільній свідомості. Для збереження влади, лідер повинен постійно піклуватися про створення й підтримку соціально-рентабельного іміджу, про його позитивне сприйняття електоратом. Сприйняття образу влади – це складний процес, що визначає взаємини політичної системи та особистості. Кінцева мета впливу влади на соціум – домогтися тимчасової або постійної електоральної підтримки. У цьому сенсі особистість є одночасно і метою й засобами здійснення влади. Саме в свідомості лідера складається її образ, на основі якого людина свою поведінку будує, що виражається підтримкою лідера. Мета формування іміджу – це одержання максимального числа голосів виборців, за допомогою інформаційного впливу на цільову аудиторію й оптимізації найбільш значимих для електорату характеристик кандидата: зовнішність, манери, публічна поведінка, програми.

Отже, політичний імідж – складний, багатофакторний феномен, його специфіка пов’язана з особливістю політики як виду діяльності, її місцем в житті людей, і характером діяльності політичного лідера або організації. Ефективність політичного іміджу виявляється як у високому рейтингу популярності його носія, так і в можливостях впливу на формування громадської думки, дієвого формування політичної діяльності в державі в цілому. Імідж політичного лідера також впливає на стратегічні та тактичні планування системи забезпечення національної безпеки, на вибір концепцій, основних пріоритетних напрямів діяльності держави у розвитку, зміцненню інфраструктури національної безпеки. Найважливішим ресурсом політичний імідж стає в питаннях державного і соціального управління, чинником стійкого розвитку країни та надійної системи національної безпеки.

РОЗДІЛ 2

ТИПОЛОГІЯ ІМІДЖІВ ПОЛІТИЧНИХ ЛІДЕРІВ

У науці відома безліч спроб виділити типи й побудувати типології іміджу політичного лідера. Саме вони у наш час заснували класифікацію як самих лідерів, так і стилів лідерства, феномена лідерства в цілому.

Найдавніша та найактуальніша є типологія М. Вебера. Під поняттям лідерства він розумів вид авторитетної, керівної посаду, зміст якої – віддавати накази й викликати покору. [8] Як основу типології лідерів він використав поняття авторитету, тобто «імовірність того, що накази зустрінуть покору в певної групи людей». М. Вебер виділив три типи лідерства: традиційне, харизматичне й раціонально-легальне, котрим відповідають три ідеальних типи легітимності політичної влади.

Традиційне лідерство спирається на механізми традицій, ритуалів, силу звички. Звичка підкорятися заснована на вірі у святість традицій й передачі влади в спадщину. Право на панування лідер здобуває через своє походження. Такий тип лідерства характерний для традиційного суспільства, в основі якого лежить авторитет «вічно вчорашнього: авторитет моральності, освячений споконвічною значимістю й орієнтацією на її дотримання». На звичці підкорятися владі, вірі в її божественний характер і святість права спадкоємності трону, заснований авторитет вождів, старійшин, монархів та царів. Традиційний вид легітимності й, відповідно, традиційний тип лідерства зберігається й до тепер, хоча й помітно трансформувався. До нього відносяться країни з режимами королівської влади, такі як: Непал, Саудівська Аравія, Оман, Йорданія, Кувейт.

У міру того, як релігія втрачала своє значення, загально виборче право все більше зміцнювалось й поширювалось, божественне право одноособового

правління замінялося досить розгалуженою системою, бюрократії та політичних партій. Стримати ріст бюрократизації громадського життя міг, на думку М. Вебера, харизматичний лідер.

Харизматичне лідерство засноване на богообраності, або на вірі у виняткові якості конкретної особи. Харизма – це здатність вести за собою маси не використовуючи інструменти влади. Особливість харизматичного правління полягає в тому, що вона позбавлена будь-яких об'єктивних підстав, тобто не опирається, наприклад, на закон або традицію, а існує завдяки винятковим особистим якостям харизматичного лідера, віри в нього. Харизматичний тип влади характеризується абсолютною легітимністю, оскільки він ґрунтується на вірі населення у виняткові якості політичного діяча. Часто образ такого лідера формується в суспільстві на основі бажань або уявлень, які переважають у більшій частини населення.

Раціонально-легальне лідерство спирається на уявлення про розумність, законність порядку обрання лідера, передачі йому певних владних повноважень. Його влада ґрунтується на зводі правових норм, визнаних всім суспільством. Компетенція кожного носія влади чітко окреслюється конституцією та нормативно-правовими актами. У раціонально-легальному суспільстві легітимність влади ґрунтується на вірі учасників політичного життя в справедливість існуючих правил формування влади. Інститути влади у своїй діяльності підкоряються закону. Мотивом підкорення населення владі є раціонально усвідомлений інтерес виборця, що висловлює його на виборах, голосуючи за ту або іншу партію, лідера. М. Вебер називав особливість такої легітимності так: «панування в силу «легальності», у силу віри в обов'язковість легального встановлення й діловий «компетентності», обґрунтованої раціонально створеними правилами» [8].

Особливо актуальним стає питання іміджу харизматичного лідера, що впливає на політичні процеси у суспільстві та на громадську думку. Фахівці говорять що перш за все вчинки таких діячів найчастіше суперечать

раціональній логіці, їх неможливо прорахувати, вгадати, однак ефективність харизматичного лідера доволі висока.

Дослідники визначили такі особливості: «Харизматичний лідер виграє і зберігає владу всупереч усім вчиненим помилкам, часто всупереч здоровому глузду. Харизма спалює усе політичне сміття навколо президента. Населення або не вірило «інсинуаціям» опозиції та пресі, або взагалі не хотіло бачити плям на костюмі свого президента». [63].

На думку багатьох соціологів та політичних аналітиків, прикладом харизматичного лідера можна назвати Дж. Трюдо. У його діяльності та поведінці, виходячи з раціональної логіки, було чимало вад, однак найчастіше в очах громадськості вони перетворювались в чесноти й сприяли підвищенню привабливості його іміджу.

Достатньо репрезентованою також є психопатологічна типологія Г. Лассуелла. Відповідно до даної типології, залежно від функції, що виконує або прагне виконувати політичний лідер, розрізняються типи «агітаторів», «адміністратора», і «теоретика», а також їхні різні комбінації. М. Лассуелл розглядав несвідомі фактори руху у критичних ситуаціях кар'єри кожного із цих типів, а також їх роль у встановленні певних «політичних типів».

«Агітатор». Основна функція «агітаторів» - поширення своїх поглядів та спілкування із громадянами. Вони високо оцінюють риторику, вербальні формули, жести, і їх часте ритуалізоване повторення. Такі люди живуть заради того що бути поміченими, щоб провокувати та принижувати опонентів, а чисто адміністраторські функції – викликають у них фрустрацію. Це недисципліновані та найчастіше сварливі політики. Одночасно, це людина з яскраво вираженим ентузіазмом, які збуджують публіку закликати, багаторазовими закликаннями й часом навіть лайкою. Їм важливо викликати емоційний відгук аудиторії.

«Адміністратор». На відміну від «агітаторів», «адміністратори» проєктують свої афекти на менш віддалені й не настільки абстрактні об'єкти, як все «суспільство». Вони прагнуть до маніпулювання певною групою,

демонструючи безсторонній та безособистісний інтерес до завдань організації. Вони далекі від абстракцій, тому що вони не мали потреби в них раніше при вирішенні емоційних проблем. Їх не можна назвати не ефективними – просто вони більш холоднокровні й афективно збалансовані.

М. Лассуелл виділяв два підтипи «адміністраторів». Перший: характеризується вираженою енергією та уявою, що зовні наближає його до «агітаторів». Однак у центрі їхньої уваги перебувають певні індивіди, вони переносять свої афекти на менш загальні об'єкти й не прагнуть «вивести із себе» велику кількість громадян. Вони прив'язані до свого оточення й намагаються координувати його дії. Нездатність до досягнення абстрактних об'єктів є наслідком їхньої надмірної зайнятості конкретними індивідами в колі родини й, часто, труднощами у визначенні там ролі свого «Я». Другий: надмірно педантичний та «совісний лідер», чия любов до рутини й деталей, пристрасть до точності, одночасно, зберігають цілісність і розвивають відчуження оточення. «Адміністратори» цього типу не випробували серйозних потрясінь у процесі розвитку особистості, не переживали емоцій. Вони або сублімували їх, або виражали їх у колі родини. Педантичність лідера такого типу – ні що інше, як спроба продемонструвати свою значимість.

«Теоретик» (експерти та ідеологи) – об'єднують віддалені й високо раціоналізовані цілі. На відміну від «агітаторів», що обирають для атаки близькі цілі, «теоретики» прагнуть до абстракції та грандіозності. Розгляд різних ідей для «теоретиків» часто є самоціллю, що трохи віддаляє їх від народу. Абстракції необхідні «теоретиків», для вирішення власних емоційних проблем. На відміну від «адміністраторів», вони дуже страждають при відсутності афектів, тому що пережили багато фрустрацій у процесі свого розвитку. Тому підвищення інтелектуалізації – це своєрідна відповідь теоретиків на невирішені колись власні емоційні проблеми.

Г. Лассуелл зазначав, що на політичний розвиток впливає характер політичного лідера. Він виділяв два основних типи характерів: «примусовий» й «драматизуючий», а також особливий підтип – «безсторонній». Для індивіда

з «примусовим» характером властиві тверді відносини, одноманітність, монотонність, заперечення новизни та інші якості «бюрократа» - адміністратора. Його повною протилежністю є «драматизуючий» характер, що схильний до блазнювання, провокацій, флірту й т.д.(у хід йдуть будь-які засоби для завоювання інших). Це – основа для розвитку «теоретика» як політичного типу. Індивіди з «безстороннім» характером, що відрізняються відсутністю яскравих емоцій, можуть перетворитися, за словами Г. Лассуелла, як у прекрасних суддів, дипломатів й т.д. так і, на жаль, у страшенних негідників. [52, с. 46-67]

Досить оригінальною є типологія запропонована Р. Шварценбергом. Його галерея образів політичних лідерів повторює набір класичних театральних амплуа:

1. «Рятівник Батьківщини». Театральний аналог – герой, «бог з машини». Цей персонаж вступає на сцену політичного театру в найскладніші й відповідальні моменти; він овіяний славою й легендами, часто канонізується.
2. «Батько нації». Театральний аналог – шляхетний батько. Мова йде про авторитарного лідера, царя-панотця, що суровий, але справедливий з підданими.
3. «Привабливий лідер». Театральний аналог – перший коханець. Усмішливий й розкутий, намагається не стільки переконати в правоті своїх ідей, наскільки просто спробувати.
4. «Свійський мужик». Театральний аналог – простак. Нічим не примітна людина, волею долі опинилась серед мешканців політичного Олімпу. [49]

Героїчні лідери приходять і йдуть разом з епохою, що їх породила. На заході останніми політиками такого типу були герої другої світової війни Д. Ейзенхауер та Ш. де Голль. З 1960-х рр. у західній політиці стали домінувати «привабливі» лідери – Кеннеді, Клінтон, Жоспен. Час від часу їх тіснять «свійські мужики» - Картер, Мейджор. Поступово сходять зі сцени й «батьки нації» - Рейган, Тетчер.

Поклавши в основу своєї концепції такі параметри, як індивідуальний стиль лідерства, особистісний погляд на світ, характер, особливості владних відносин та «клімат очікувань», Дж. Барбер, сучасний американський політолог розрізняв два основних функціональних виміри: а) активність-пасивність; б) позитивність-негативність. Відносно об'єктивний параметр активності визначався відповіддю на питання, скільки енергії витрачає президент на своєму посту. Другий, суб'єктивний вимір визначав відношення президента до політичного життя, його особисте задоволення своєю діяльністю. Зіставлення цих параметрів утворює матрицю, та дає чотири типи президентського характеру. Очікувана політична поведінка лідерів може бути орієнтовано або на суб'єктивне розуміння виконуваної ролі, або на очікування конкретних груп, суспільства. Так, стиль, що має орієнтацію на ефективну, результативну та творчу діяльність на загальне добро, Дж. Барбер назвав активно-позитивний (як приклад такого стилю він привів діяльність президентів США Ф. Рузвельта та Р. Рейгана). Перевага особистого егоїзму в здійсненні лідируючих функцій формує активно-негативний стиль (Г. Трумен). Залежність від будь-яких групових, вузько партійних переваг, прихильність до стійких стандартів і цінностей обумовлюють пасивно-позитивний стиль (Дж. Картер). Мінімальне виконання своїх політичних функцій породжує пасивно-негативний стиль (Дж. Буш) [41].

Зростання ролі політико-психологічних факторів у процесі лідерства призвело до переносу у політичну науку термінів психології, за допомогою яких описується політичний стиль та імідж. Вони більш повноцінно відбивають мотивацію політичної поведінки, у тому числі стресову, дозволяють врахувати значення несвідомих факторів. Найбільш характерні риси політичного стилю дозволяють визначити тип лідера, передбачуваність його дій, ефективність його для конкретних умов. На цій підставі можна виділити п'ять основних політичних стилів. [28].

Параноїдальний політичний стиль. Йому відповідає тип лідера, якого можна називати «Господар». Такій особистості притаманні підозрілість,

недовіра до інших, надчутливість до схованих погроз і мотивів, постійне бажання влади, контролю над іншими людьми. Його дії та поведінка часто непередбачувані. Політик параноїдального стилю звичайно не приймає іншої точки зору, крім власної, відкидає будь-яку інформацію, що не підтверджує його теорії, установки й переконання. Мислення подібного політика інверсійне, розділяючи реальність на крайності у вигляді «біле та чорне», «друг – ворог» і т.д. Прагнення до безмежної влади забезпечується постійним маніпулюванням своїми підлеглими, інтригами та зіткненнями одна з одною у власних інтересах. Подібний стиль часто супроводжується бажанням будь-що придушити або принизити іншого політика, навіть всупереч елементарній логіці. Небезпека такого лідера полягає в тому, що його стиль поведінки може збігатися з поведінкою мас у суспільствах, у яких відсутні стійкі демократичні традиції, зріла культура. Ненависть до інших, підозрілість та озлобленість індивідів формують обстановку загального страху, виказування, пошуку «ворогів», що є сприятливим для встановлення тоталітарного режиму. Подібний політичний стиль ззовні не стільки ефективний, але може мати значний ресурс мобілізації населення, здатний вирішувати стратегічно важливі завдання в історично обмежений термін, послідовно здійснювати свій курс. Однак «Господар», може ефективно лідирувати, тільки спираючись на розвинену каральну систему, на політичний терор. Яскравим прикладом параноїдального лідерства є Б. Муссоліні.

Демонстративний політичний стиль. Для нього характерним є стиль лідерства - «Артист». Він завжди грає на публіку. Його вирізняють любов до зовнішнього ефекту та демонстрацій, постійно привертає до себе увагу, жагуче бажання подобатись. Багато в чому, його поведінка залежить від того чи подобається він іншим, чи люблять його. Тому «Артист» досить передбачуваний, може втратити пильність, наслухавшись підлесника, може перестати володіти собою, почувши критику у свою адресу. Реалізація політичного курсу таким лідером з таким політичним стилем виявляється неможливим в силу мінливості мотивації його політичної поведінки.

Орієнтація на стимули, серед яких лежить бажання за всяку ціну одержати схвалення мас, політичне визнання, змушує лідера приносити в жертву не тільки суспільно значимі інтереси а й навіть свої власні політичні переконання.

Представники демонстративного стилю найменше схильні до завзятої та творчої роботи, розрахованої на тривалий час. Вони найефективніші у переломні моменти (у ситуаціях невдоволення, розчарування), коли потрібно здобути й повести за собою юрбу. Однак, на довго їхньої енергії не вистачає, внаслідок чого їм рідко вдається завершити почату справу. До такого типу політичних лідерів можна віднести О. Ляшко.

Компульсивний політичний стиль характеризує лідера, збірний образ якого можна позначити як «Відмінник». Йому властиво майже нав'язливе бажання зробити все якнайкраще, незалежно від можливостей. Стиль його поведінки характеризує маневру, гнучкість, відсутність легкості та напруженість. Він постійно стурбований, дріб'язковий, занадто пунктуальний, догматично підходить до всіх правил, інструкцій. Це – фактор постійних конфліктів у владних структурах. Особливо некомфортно «Відмінник» відчуває себе у екстремальних ситуаціях, коли необхідно швидко прийняти рішення, використовувати нестандартні методи. Будь-які відхилення від основної діяльності для нього хворобливі, а небезпека зробити помилку здатна ввести його в паніку. Тому «Відміннику» потрібно суворого дотримуватися свого вибраного політичного курсу, хоча він може навіть не розуміти реальності часу, прагне не поступатися принципами й на основі даних принципів поєднуватися з іншими «Відмінниками». Зміни умов, сприяють втраті соціальних орієнтирів, почуття часу у «Відмінника». Він завжди ризикує завести суспільство у кут, приректи на застій та кризу навіть всупереч своїм щирим намірам забезпечити процвітання держави. До такого типу політичного лідерства можна віднести М. Ганді.

Депресивний політичний стиль називається «Прибічник». Лідер цього типу не здатний відіграти провідну роль і тому намагається об'єднатися з тими, хто реально може «робити політику». «Прибічник» часто ідеалізує інших

політиків та політичні рухи, а сам знаходиться у хвості подій. Він не має чіткого політичного курсу, стійкий підхід до рішення виникаючих проблем. Політичну реальність сприймає насторожено й песимістично, постійно виявляючи слабкість і політичну безвільність.

Шизоїдальний політичний стиль тісно пов'язаний з депресивним. Його представляє лідер «Одинак». Самоізоляція та самоусунення від участі в конкретних подіях у нього має більш виразний характер. «Одинак» не бажає конкретно приєднуватися ні до якогось руху й віддає перевагу позиції стороннього спостерігача. Політична відповідальність у подібних випадках практично відсутня. Природньо, прагнення до лідерства не дозволяє довго втримуватися на позиціях стороннього спостерігача, змушуючи приєднуватися до аби якого руху, партій, або створювати власну партію. Шизоїдальний стиль поведінки історично мінливий й неефективний. «Одинак» у мірі участі в політичному житті й розширення власних повноважень, як правило, трансформує свій стиль доповнюючи його рисами параноїдального та демонстративного. Синтез цих трьох політичних типів об'єднав у собі А. Гітлер. [45, с. 76-89].

Стили політики розрізняються в силу самотності національних культур різних країн. Тип домінуючої культури відображає характер політичної орієнтації, властивих лідерам. Нарешті, багато чого в політичному стилі диктується конкретними обставинами й у долі самого лідера, його оточення, і в житті країни, світу. Але, навіть із огляду на зазначене, усі ці моменти, не можна забувати що в різний час у людини, у тому числі політичного лідера, реакції на ті самі події можуть бути зовсім різними, аж до прямо протилежних.

Особливості поведінки маси (електорату), зокрема, її впливу на індивідів, залежить від індивідуальності лідера, їхніх типів та психологічних якостей. Це – безумовно, людина особливого складу. Лідерство в масі принципово відрізняється від лідерства в групі й вимагає зовсім інших якостей. М. Лебон найменував лідерів маси «апостолами», що переконані в

тому, що ведуть людей до нової віри. [3]. М. Тард вважав, що маса сама собі знаходить лідера, ніби то виштовхуючи його з себе. [64]. Але більше поширення одержали погляди Г. Лебона, що описував чотири типи таких лідерів.

«Апостол». Перший тип – переконані провідники, «месія» та апостоли якихось вірувань (незалежно, релігійних, соціальних або лише політичних, наприклад, що окремо аналізувались Г. Лебоном). Це харизматичні лідери що володіють саме тими якостями, які потребує маса. Такі лідери нібито «прообраз юрби», вони «несуть у собі всі її властивості». «Загіпнотизовані їх вірою, вони готові на всі жертви для її поширення й закінчують навіть тим, що винятковою метою свого життя ставлять воцаріння своєї віри. Ці люди перебувають ніби то у напівмаренні, вивчення їх вимагає патологічного дослідження їхнього розумового стану, але незважаючи на це, вони завжди грали велику роль в історії. [14, с. 46]. «Такий апостол завжди являє собою релігійно налаштований розум, одержимий бажанням поширювати своє вірування; але разом з тим цей розум простий, що зовсім не піддається доводам розуму. Його логіка – елементарна. Закони та усілякі роз'яснення недоступні його розумінню» [14, с. 49]. Його психіка – це персоніфікована психологія своєї маси. М. Лебон особливо підкреслював зовнішню «простодушну наївність» цих людей. Для них, нічого немає легше, наприклад, чим перешикувати все суспільство. Так, наприклад: «Піддаючись усе більше й більше гіпнозу двох або трьох безперестану повторюваних формул, провідник-соціаліст почуває пекучу потребу поширювати свою віру...» [14, с. 56]. У структурі поведінки такого лідера проявляється жага руйнування: «Очевидно, майже за всіх часів мав чинність загальний психологічний закон, по якому не можна бути апостолом чого-небудь, не відчуваючи наполегливої потреби кого-небудь умертвити або що-небудь зруйнувати».

«Фанатик». Другий тип лідерів маси – це більш помірні фанатики однієї ідеї, свого роду «моноідеїсти» у певних ситуаціях. У них існує свій «пунктик», своя «іденфікс», але вона проявляється не постійно. М. Лебон описував їх так:

«Повсякденно зустрічаються досить розумні люди, що навіть здається, що втрачають намір міркувати, коли справа стосується деяких питань. Захоплені тоді своєю політичною або релігійною пристрастю, вони виявляють дивне нерозуміння та нетерплячість. Це випадкові фанатики, Фанатизм яких стає небезпечним лише тоді, коли його дратують». Тобто, у звичайний час, у звичайних умовах це можуть бути цілком нормальні, здорові люди на вигляд, однак при виникненні відповідних екстремальних обставин (виникнення маси, поява «апостола» и т.д.) у них прокидається спляча фанатична сутність. І ось тоді – вони стають надійнішими «помічниками апостолів», їхні поплічники та найближчі підручні, часто веде особлива ллють й навіть цілком виразна манія переслідування.

«Дегенерат – Аутсайдер». Третій тип лідерів маси, за Г. Лебона, «належить до великої родини дегенератів. Займаючи завдяки своїм спадкоємним вадам, фізичним або розумовим, низьке положення, з якого немає виходу, вони стають природними ворогами суспільства, до якого вони не можуть пристосуватися внаслідок своєї невиліковної нездатності й спадкоємної хворобливості. Вони – природні захисники доктрин, які обіцяють їм краще майбутнє й як би переродження». [14, с. 67] У даному типі мало фанатизму, немає захоплення однією ідеєю й навіть особливої стійкості віри. Ось тут вирішує все почуття образи на життя й особиста зацікавленість в його зміні. За своєю психологічною суттю це особи із сильним комплексом неповноцінності, яких веде прагнення до його гіперкомпенсації, повні беззвітного бажання переробити свої внутрішні комплекси за допомогою тої самої юрби, що бажають очолити. Простіше кажучи, ними рухає проста ідея: що «на уламках самовладдя напишуть наші імена». Це не прагнучі за всяку ціну прославитися Герострати, а, скоріше, мстиві й досить меркантильні (зрозуміло, у міру інтелекту) невдахи, аутсайтери соціального устрою.

«Диктатор». Четвертий тип людей маси, який приходить на місце попередніх «ватажкам» і володіючи масою після того, як фанатики їх сформували й ґрунтовно «розіграли» - звичайний тиран або диктатор. Це лідер

– що втихомирює й організує масу, що підбирає владу й користується плодами того, що вже зробила для нього юрба, що очолювалась іншими. Він може сполучити у собі деякі риси «провідників», але не це є головним. Основна його якість в тому, що він має змусити масу закохатися в себе й здобути страх до себе. Як писав Г Лебон: «За Суллою, Марією й міжусобними війнами виступали Цезар, Тиберій, Нерон. За Конвентом – Бонапарт, за 48-м роком – Наполеон III». [14, с. 82]

На стадії першого враження створюється узагальнений імідж політика, що виражається в найбільш простих характеристиках: привабливий – непривабливий, добрий – злий і т.і. Відбувається його певне віднесення до типажів. Типаж – це свого роду одновимірний імідж.

Сучасні соціально-психологічні методики допомагають створити зрозумілу форму образів, що легко сприймається, а не вимагає великої інтелектуальної напруги, має значний емоційний потенціал. Стратегія іміджу політичного суб'єкта виступає в ролі раціонального механізму перетворення ірраціональних потреб виборців на історично обумовлений політичний вибір суспільства.

Іміджмейкери, створюючи, аналізуючи й впроваджуючи політичний імідж лідера в суспільну свідомість, насамперед звертають увагу на фізичні, комунікативні, політико-психологічні дані лідера, оскільки особистісні характеристики мають значну емоційну прив'язку до аудиторії, легше проникають у масову свідомість і міцно засвоюють виборцями.

Вітчизняні автори визначають в українській політичній практиці трохи інші, ніж на Заході, але ближчі нам типи політичних іміджів, що використовувалися кандидатами в народні депутати. Зокрема, В Бебик пропонує таку їх класифікацію:

- «діловий імідж», який щонайкраще характеризується виразом: «ми заробили гроші для себе, заробимо і для вас»;
- «інтелектуальний імідж», що виник на основі висловлювання: «для роботи в парламенті потрібні професіонали»;

- «народний імідж», будувався на класичній популістській основі, на прагненні спрямувати позитивне ставлення до себе як до «свого хлопця»;
- «політичний імідж», формувався на контрастному протиставленні соціалістів (формальних або прихованих) і націонал-демократів. В обох випадках ставка робилась на певні, добре відомі базові цінності основних політичних сил суспільства, а власне імідж створювався на декларуванні прихильності до цих цінностей, а не на основі особистісних характеристик кандидатів;
- «жіночий імідж» створювався на основі кредо: «Схоже на те, що чоловіки вже зовсім не зможуть нічого зробити. Обирайте жінок. Вони зроблять цей світ кращим»;
- імідж «місцевого жителя» будувався на основі постулату «Я – свій, я тут живу і нікуди не дінусь, тому що в мене тут родичі і родина...». [3, с. 52-53]

Багато дослідників підкреслюють, що для всіх типів іміджів дуже важливим його елементом є наявність аури комунікації, фундаментальною ознакою якої можна вважати посмішку політика. Тому іміджмейкери рекомендують своїм клієнтам обов'язково посміхатися, якщо вони хочуть сподобатись виборцям. Тим більше, що цьому мистецтву, як запевняють психологи, неважко навчитися. [51]

Крім природних чинників формування іміджу і завойованої в процесі попередньої діяльності більшої чи меншої популярності, деякі кандидати вдавалися до порад спеціалістів – іміджмейкерів. Широка аудиторія телеглядачів спостерігала, як Л. Кучма завів нову зачіску, відмовився від окуляр, співав зі сцени, тощо. Можна згадати що Д. Трамп навіть танцював перед виборами. Білоруські іміджмейкери пішли ще далі, створивши фільм «Земля під білими крилами», у якому О. Лукашенко підноситься в образі, як писала одна наша газета, «сонцеподібного вождя». Незважаючи на здавалося б незначущість подібних зовнішніх факторів, насправді (і це добре знають

фахівці) вони справляють іноді величезний вплив на пересічного виборця, на його емоційну сферу.

Останнім часом значно зросла роль особистості політичного лідера, його ділових і моральних якостей, рівень його популярності. З урахування маркетингової термінології можна сказати, що спостерігається підвищення ролі іміджевого фактору політичного лідера, зростає його вплив на електоральну поведінку.

РОЗДІЛ 3

ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІМІДЖУ І ЗАВОЮВАННЯ ВЛАДИ ПОЛІТИЧНИМИ ЛІДЕРАМИ З МЕДІЙНОЇ СФЕРИ

У цій частині дипломної роботи будуть приведені приклади американських та українських політиків, які перед початком політичної діяльності, були у більш віддалених до неї сферах (актори, музиканти, коміки).

Почнемо з американського прикладу, Рональда Рейгана. Він – один із найбільш харизматичних американських президентів XX століття.

Рональд Рейган (1911-2004), колишній актор і губернатор Каліфорнії[76]. 40-й Президент Сполучених Штатів Америки, який був при владі з 1981 по 1989 рік. Його термін передбачав відновлення процвітання з метою досягнення «миру через силу» за кордоном [79].

Його часто називали «Великим комунікатором», привітний Р. Рейган став популярним президентом, який був при владі два терміни. За час правління він скоротив податки, збільшив витрати на оборону, вів перемовини з СРСР щодо угоди скорочення ядерної зброї. Також йому приписують допомогу в швидкому завершенні «холодної війни». Р. Рейган, який пережив спробу вбивства у 1981 році, помер у віці 93-х років після боротьби з хворобою Альцгеймера [76].

У 1928 році Р. Рейган закінчив середню школу в Діксоні, де був президентом спортивного та студентського корпусу, часто виступав на шкільних п'єсах[76]. Під час літніх канікул він працював рятувальником на місцевому пляжі на річці Рок, де за 7 років врятував 77 життів. Протягом усього життя Рейган згадував про ці роки і залишався вірним ідеї асоціювання себе з

героєм. Річка Рок, як зазначив біограф Рейгана Едмунд Морріс, була «центральною символікою його молодості»[79].

Рональд Рейган був байдужим студентом; він навчався на економічному факультеті та отримував переважно трійки[67]. На той час для нього більш цікавою була позакласова активність: футбол та театральний гурток. Через ріст популярності на останньому курсі його було обрано президентом класу. Отримавши в 1932 році ступінь бакалавра економіки та соціології, він вирішив зайнятися радіомовленням.

Якщо говорити про політичні погляди Р. Рейгана в ті часи, то можна сказати, що з дитинства він сприймав ліберально-демократичні думки свого батька, і після обрання в 1932 році Франкліна Рузвельта президентом, Рональд, став його великим шанувальником. Згодом Джек Рейган навіть почав працювати адміністратором в офісі New Dial, створеному в районі Діксона. Даний факт Р. Рейган продовжував цінувати навіть після того, як його політичне сприйняття про Рузвельта кардинально змінилося[77].

З народження Р. Рейган був мрійником. Його мрії завжди здавалися реальністю. Проте протягом усього життя люди глузували з нього. Незважаючи на те, що він був схожий на Адоніса, попри його лагідний голос, швидкий язик та світлу поведінку, ніхто не сприймав його як знакову людину. Здавалося, що його амбіції перевершували його можливості. Перша робота Рейгана після коледжу була на станції WOC в Давенпорті, штат Айова, диктором радіо. Після він став диктором на станції WHO в Де-Мойн[79]. Рональд став популярним у всьому штаті завдяки своїм трансляціям бейсбольних ігор Chicago Cubs. Оскільки станція не могла дозволити собі відправити його на “Wrigley Field” у Чикаго, Рейган був змушений імпровізувати поточний рахунок в іграх на основі схематичних деталей, переданих через телетайп-машину.

У 1937 р. Рейган супроводжував Chicago Cubs до їхнього весняного тренувального табору в південній Каліфорнії, проте змушений був перервати поїздку, щоб спробувати свої сили у акторській грі[77]. Саме у тому році Р.

Рейган пройшов проби у Warner Brothers і чотири роки грав, у так званих, B-movies.

Він продовжував грати у кіно до того часу, до поки не пішов до армії, в період коли США почала брати участь у Другій світовій війні[79]. Після закінчення заочних військових курсів його включають до армійського резерву. Згодом він отримує лейтенантське звання та приписується до кавалерійського полку[44]. Коли почалася світова війна, він пішов служити в спеціальний підрозділ ВВС. Там знімали документальні та навчальні фільми. До кінця війни він мав в своєму багажі близько 400 кінокартин[43].

Оскільки у Р. Рейгана була короткозорість, на фронт його не допустили [16], але нести службу все одно довелося. Його відправили спершу в Сан – Франциско, потім до Нью – Йорка. До його обов'язків входила паперова робота, налагодження зв'язку між армією та громадськістю, а також контроль навантаження в портах[43].

Політична кар'єра Рональда Рейгана почалася саме із радіостанції, адже майже всі свої програми він розпочинав із політичного огляду[16]. У 1962 р. Рейган оголосив себе республіканцем. На загальнонаціональній політичній арені він з'являється в 1967 р. після виступу із доленосною промовою «Час обирати» на підтримку кандидата в президенти від Республіканської партії США Беррі Голдуотера. Політичні погляди Рейгана, його харизма і промова справили величезне враження на каліфорнійських республіканців[44]. «Ми зрозуміли, що Рейган викладає позицію Голдуотера краще, ніж сам Голдуотер», охарактеризував цю промову лідер консерваторів від Каліфорнії. Після цього йому запропонували висунути свою кандидатуру на пост каліфорнійського губернатора[17].

Основною метою передвиборної компанії Р. Рейгана було повернення нероб, що користуються соціальними програмами, на роботу, а також очищення від смуту університету Берклі, в якому проходили студентські антивоєнні протести та утворилися ультрарадикальні і інші опозиційні рухи[54].

8 листопада 1966 р. Рейган здобув переконливу перемогу над Едмундом Брауном, отримавши перевагу майже в 1 млн. голосів. За Рональда проголосувало чимало каліфорнійських виборців, що належали навіть до тих верств населення (робітники, національно-етнічні групи), що до цього традиційно підтримували демократів. 3 січня 1967 р. Рональд Рейган у залі каліфорнійського Капітолія приніс урочисту присягу на посаду губернатора штату.

Протягом наступних 8-ми років будучи на посту губернатора (очолюючи найбільший і найрозвинутіший штат Америки, який за обсягом промислового виробництва випереджав уже тоді переважну більшість країн світу [37], Рейган вносив значні зміни в систему соціального забезпечення і освіти Каліфорнії. У 1969 р. Р. Рейгана було обрано головою Республіканської асоціації губернаторів. Зайнявши керівну посаду Рональд поставив перед собою ще вищі цілі – стати президентом Сполучених Штатів Америки. Спочатку його спроби перемогти на виборах від республіканської партії виявилися безуспішними. Він пробував свої сили, але програв на президентських гонках 1968 і 1976 рр. [78]

У 1970 р. його вибрали губернатором Каліфорнії вдруге. На даній посаді Рональд Рейган залишався до 1975 р.

Після завершення другого терміну повноважень Рейган започаткував національну синдиговану програму коментарів по радіо та газетну колонку, провів велику кількість виступів перед громадськістю, діловою та політичною групою. У 1974 – 1975 рр. він був членом президентської комісії з розслідування діяльності ЦРУ[76].

У листопаді 1979 р. Рональд Рейган оголосив про намір висунення своєї кандидатури на посаду президента у 1980 році. Спроби Рейгана вступити на даний пост у 1968 р. і 1976 р. були безуспішними. Проте, уже через чотири роки після останньої спроби, він отримав схвалення партії та народу. Йому вдалося перемогти на виборах, випередивши Джимі Картера лише на 9% у всенародному голосуванні[79].

20 січня 1981 р. 69-річний Рональд Рейган, який став, на той час, найстарішою людиною яка коли-небудь була обрана на даний пост, приймає присягу на перший термін президенства. Під час проголошення інаугураційної промови, в Ірані було звільнено із заручення 52 американських воєнних. У своєму виступі, який Рональд написав самостійно, він звернувся до економічного нездужання країни, аргументуючи: «У цій нинішній кризі, уряд – не вирішення проблеми, уряд і є ця проблема» [75].

До речі нинішній президент України Володимир Зеленський, при інаугурації у Верховній Раді, згадав про Рональда Рейгана процитувавши його слова у своїй промові.

У перші дні своєї адміністрації Рональд Рейган і його команда вели енергійні переговори з вашингтонським істеблішментом щодо питання бюджету, дефіциту, інфляції, житла, енергетики, оборони та міжнародних відносин[66].

30 березня 1981 року в той час коли Р. Рейган з кількома своїми радниками виходив із готелю “Washington Hilton”, де виступав з промовою перед делегатами федерації профспілок, пролунав постріл. Агенти Секретної служби, встигаючи зреагувати, заштовхнули президента до його лімузину. Вже в машині виявилось, що Рональд все ж отримав поранення. Згідно з медичним висновком, куля пробила легеню, ледь не зачепивши серце. Проте, через кілька тижнів, президент повернувся до виконання своїх обов’язків. Даний злочин вчинив найманий вбивця Джон Хінклі – молодший [62], який раніше переслідував президента Джиммі Картера, сподіваючись тим самим привернути увагу актриси Джоді Фостер, в яку був закоханий, і лікувався від психічного розладу.

На внутрішньому фронті президент Рональд Рейган продовжував проводити політику, яка була спрямована на зменшення впливу федерального уряду на повсякденне життя та гаманці американців, включаючи зниження податків, але було покликане стимулювати зростання [76](журналісти назвали дане економічне явище «рейганоміка», а сам Р. Рейган, говорив – «економікою,

орієнтованою на пропозицію» supply-side economy»)). Він також виступав за збільшення військових витрат, скорочення деяких соціальних програм і заходів щодо дерегуляції бізнесу [76].

Рейгономіка – соціально-економічна політика адміністрації Р. Рейгана у США щодо реалізації неоконсервативної ідеології. На відміну від тетчеризму, вона не мала розробленої соціально-економічної програми реформування суспільства. Економічна програма включала в себе чотири компоненти: 1) реформування податкової системи з метою стимулювання заощаджень та розширення інвестиційних фондів; 2) зменшення державних витрат (окрім витрат на оборону) з метою скорочення дефіциту бюджету; 3) обмеження регламентації економічної діяльності з метою пожвавлення підприємництва; 4) відновлення ринкових механізмів; проведення монетаристської політики контролю за грошовою масою [80].

Аналізуючи проведені економічні реформи протягом двох президентських каденцій Рональда Рейгана, можна підсумувати, що:

1. За 8 років інфляція зменшилася з 12,5% (в 1980 році) до 4,5% (у 1988 році).
2. Рівень безробіття впав з 7,5% до 5,3%. Враховуючи той факт максимальний рівень в 1982 році був 9,7% і 9,6% в 1983 році.
3. Політика «світ через змирення» в 1981 – 1985 роках привела до рекордного збільшення асигнувань (на 40%) на оборону.
4. Знизилися ставки федерального прибуткового податку. Верхній рівень податку зменшився з 70% до 28%.
5. Збільшилося зростання валового внутрішнього продукту. Щорічний рівень зростання протягом восьми років президентського терміну склав 3,85%.
6. Було прийнято закон про реформування податків і переглянутий податковий кодекс, тощо [39].

Феномен Р. Рейгана полягав у тому, що він успішно подолав економічну кризу 1980 – 1982 рр. шляхом зменшення інфляції та безробіття, послаблення

ролі держави в економіці і зниженням податкових ставок. У результаті проведеної реформи, яка базувалася на неоконсерватизмі, США стали світовим економічним лідером, створивши американське економічне диво [27].

На міжнародному рівні, як і раніше Р. Рейган, продовжував продемонструвати шалений опір поширенню комунізму по всьому світу і сильну недовіру до Радянського Союзу, який у 1983 році він назвав «імперією зла». Також не припиняв виступати за тилову і сильну армію, особливо підтримував ракетний комплекс MX [81].

У березні 1983 року Р. Рейган розпочав програму «зоряні війни» (інша назва Стратегічна оборонна ініціатива), метою якої було економічне ослаблення СРСР [43]. Суть Стратегічної оборонної ініціативи (SDI), яка коштувала десятки мільярдів доларів, зводилась до створення ефективної системи протиракетного захисту над всією територією Сполучених Штатів, яка б позбавила Радянський Союз можливості гарантовано знищити США у випадку виникнення ядерної війни. Новий виток гонки озброєнь, з одного боку, сприяв стрімкого розвитку в Америці нових технологій, з іншого, - призвів до того, що СРСР надірвався економічно. А це стало однією причин горбачовської перебудови і, зрештою, краху Радянського Союзу. SDI навіть здобула підтримку низки західноєвропейських партнерів США [46].

Зважаючи на вище сказане, можна зробити висновок, що найважливішим зовнішньополітичним питанням періоду президенства Рональда Рейгана була Холодна війна. Охрестивши Радянський союз «імперією зла», як вказувалося вище, Р. Рейган розгортає програми про збільшення виробництва зброї та посилення військових сил країни. Він вводить «Доктрину Рейгана», за якою США починає надавати допомогу Африці, Азії та Латинській Америці в підтримці антикомуністичних рухів [46].

Також варто відзначити, що Рональд Рейган відправив 800 американських морських піхотинців до Лівану у складі міжнародних сил з підтримки миру після вторгнення Ізраїлю в цю країну в червні 1982 року. У жовтні 1983 року терористи-смертники напали на казарми морських піхоти в

Бейруті, убивши 241 американця. У тому ж році Рейган наказав американським силам очолити вторгнення в Гренаду, острів в Карибському морі, після того, як марксистські повстанці скинули уряд. Крім проблем в Лівані та Гренаді, адміністрації Рейгана довелося мати справу з триваючими спірними відносинами між США та лівійським лідером Муамаром Каддафі [76].

Отже, протягом першого президентського терміну, який називали революцією Рейгана, Рональд проводив політику, яка відображала його особисту віру в свободу особистості. Він вносив великі зміни в економічну, внутрішню та зовнішню політику США, підняв моральний дух американців, люди стали менше покладатися та довіряти уряду. Він виділяв багато грошей на ВВС США. Під час першого терміну він закріпив поняття повноліття – мова йшла про 18-річчя громадян США, збільшив відповідальність за сексуальну експлуатацію дітей. Р. Рейган також активно боровся із злочинністю. Завдяки йому в країні впали показники інфляції і безробіття. А ось відносини з СРСР погіршилися [46].

Рональд Рейган підійшов до виборчої кампанії 1984 року на чолі об'єднаної республіканської партії, яка була прихильною до його кандидатури. У листопаді того ж року, здобувши перемогу над кандидатом від Демократичної партії США Вольтером Мондейлом, Рональд знову став президентом Сполучених Штатів Америки. Перемога Р. Рейгана в 1984 році була вирішальною. Він набрав приблизно 59 відсотків голосів і охопив всі штати, крім рідної Мінесоти і округу Колумбія в Мондейлу. Але можна стверджувати, що Рональд був набагато сильнішим, ніж його партія [81].

Він відразу розпочав активну боротьбу з наркотиками, також в країні почали активно контролювати приймання на роботу незаконних емігрантів. Під час другої каденції Рейгана Сполучені Штати розпочинають налагоджувати стосунки із Радянським Союзом [46].

Другий термін повноважень Рональда Рейгана був присвяченні не стільки боротьбі з холодною війною, скільки скандалу Іран-контрас. Дана справа переросла у політичний скандал, який вибухнув у 1986 році, коли

з'ясувалося, що старші посадові адміністрації Рейгана таємно, порушуючи чинне законодавство, організували продаж зброї в Ірані в обмін на обіцянку останнього допомогти забезпечити групи американців із заручників у Лівані. Виручка від продажу зброї повинна була таємно, і знову незаконно бути переведеною на контрас, групі повстанців, які в той час боролися із марксистсько-сандіністами Нікарагуа [18]. Деякі вчені вважають, що через цей скандал популярність Рейгана серед громадськості різко впала.

В цей же час, Рональд Рейган прогнув найтісніших відносин з радянським лідером Михайлом Горбачовим. Згодом дане співробітництво переросло у підписання важливої угоди про контроль над озброєнням, відомої під назвою Договір між СРСР та США про ліквідацію ракет середньої та малої дальності. Вважається, що підписанням даної угоди, фактично призвело до закінчення «холодної війни», внаслідок глибинних змін у Радянському Союзі [17].

Критики вважали зовнішню політику Рональда Рейгана імперіалістичною, агресивною, спрямовану на «заохочення війни». Підтримуючи її консервативні сили доводили, що вона була спрямована на захист безпеки США.

Протягом шести років після закінчення другого президенства каденції Рональд Рейган займався написання своїх мемуарів та керував створенням президентської бібліотеки імені Рональда Рейгана в долині Сімі, штату Каліфорнія. Згодом він дізнався, що хворий на хворобу Альцгеймера. 5 листопада 1994 року він написав листа американському народу, у якому розповів людям про свою недугу.

Рональд Рейган помер 5 червня 2004 року. Йому були влаштовані державні похорони, в ході яких лідери зі всього світу, республіканці та демократи, а також тисячі американських громадян виразили свої співчуття. Він був похований на території Президентської бібліотеки імені Рональда Рейгана [69].

У першу чергу треба виділити принципи якими керувався Р. Рейган. Будучи консерватором, він не міг безпосередньо сформулювати консервативну філософію або визначення консерватизму. Суть філософії Рейгана полягала в тому, що метою консерватора було збереження «перевіраних часом цінностей, які були створені не дарма, а на благо громадян, суспільства, країни та порядку в цілому». Він висловив свою філософію через 11 ключових принципів, як слід було зберегти та вижити. Рейган розглядав консервативне управління як «дотримання «політичних принципів» і «принципової політики»». Харизма самої філософії Рейгана та її ним вираження знаходяться у високих принципах, які він всіляко намагається відстоювати. Таємниця невловимої філософії в поєднанні з його промовами про «велику справу та бачення суспільства» - це те, що, так би мовити, зробило Р. Рейгана одним із найбільш харизматичних лідерів сучасності.

40-й президент часто наголошував на важливості свободи, зазначав що кожен повинен розуміти що це таке і відстоювати її. Харизма його боротьби за свободу виражалася в його баченні того, як виглядає вільний народ – світу, де свобода служить «двигуном американського індивідуалізму і процвітання» та спонукає уряд «довіряти народу». Він також вважав, що консервативне розуміння свободи вимагає присутності віри – один не може жити без іншого. Відсутність віри призвело б до «моральної анархії» і «культурного хаосу». Харизма віри Рейгана найкраще проявилася в його ілюстрації боротьби Америки зі злом і добром, коли він посилався на проблему глобального, тоталітарного атеїстичного комунізму.

До його головних принципів також відносились: сім'я, наполягання на святості та гідності людського життя, тощо. Одним із його принципів була також ідея американської винятковості (American exceptionalism). У багатьох своїх виступав він називав Америку «останньою кращою надією», «сяючим містом на пагорбі». Бачення Америки Рейганом було реалістичним, як він зазначив у своїй відомій промові «Імперія зла»: «У нашої нації теж є спадщина зла, з яким вона повинна мати справу». Тим не менш, він продовжував

наголошувати на тому, що Америка має божественну долю, щоб перемогти СРСР(закінчити «холодну війну» йому вже вдалося). Президент вірив не лише у винятковість нації, а й у винятковість американського народу в цілому. Під час своєї інавгураційної промови в якості губернатора Каліфорнії він заявив: «З Божою допомогою ми зможемо і будемо вирішувати проблеми, які зараз стоять перед нами. І врешті-решт, чому ми не повинні вірити в це? Ми Американці».

У своїй політиці він орієнтувався на зменшення податків, обмеження ролі уряду, антикомуністичній боротьбі, тощо [62].

Отже, ще із малечку Рональд мав задатки харизматичного лідера. Це відображалось в тому, що будучи активним хлопцем, він так би мовити спонукав людей підтримувати його. Ще починаючи із шкільних років, його обирали в якості президента спортивного та студентського корпусу. Також важливо звернути увагу на те, що Рональд був єдиною дитиною в сім'ї, якій вдалося вступити до коледжу(незважаючи на середню якість навчання, він і там став президентом студентської ради). Навчаючись в Eureka College він всіляко намагався допомагати родині і спонукати братись до змін.

Він довгий час шукав себе, працював на багатьох роботах, пробував себе у різних ролях: диктор, актор, телеведучий. І саме останнє допомогло йому підійти ближче до політичної діяльності. Саме завдяки власне написаним промовам його почули та ним захопились.

Протягом всієї своєї політичної діяльності, будь то у ролі губернатора Каліфорнії чи президента Р. Рейган проводив активну політику по протидії комунізму в усіх частинах світу. Така агресивна політика з рештою дала результати, коли розпався соціальний табір, і світові вже не загрожувало поширення комунізму. Хоча це сталося через два роки після закінчення президентських повноважень Р. Рейгана, все ж саме його адміністрації вдалося похитнути на перший погляд міцну соціалістичну систему.

Також не потрібно забувати про те, що саме адміністрації Рейгана вдалося подолати наслідки кризи 1980 – 1982 рр. завершити «Холодну війну»,

а найголовніше – це створити економічне диво і зробити США світовим лідером.

Наступними прикладами будуть українські політики/шоумени, які вдало або не вдало спробували себе у невідомій професії, задля поширення своїх думок та утримання влади.

Першим прикладом буде не вдалий, а точніше політична діяльність музиканта та вокаліста Святослава Вакарчука.

Святослав Вакарчук – відомий український музикант, соліст і лідер групи «Океан Ельзи». Є автором більшості текстів і музики для пісень групи. Бере активну участь в політичному житті України, протягом року був народним депутатом [7].

Народився в невеличкому містечку на Закарпатті – Мукачеве – 14 травня 1975 року, але дитинство провів у Львові. Навчався в четвертій школі Львова, в якій як тоді, так і зараз поглиблено вивчалася англійська мова. Також батьки віддали Святослава до музичної школи – два роки він вчився грати на скрипці, очевидно, фундаментом для набуття майбутнім музикантом дивовижного слуху та музичного смаку. Також в дитинстві серйозно цікавився грою на баяні. Відомо, що ще з дитинства подавав надії як артист – брав участь в КВН, грав у шкільному театрі. Також у юності Вакарчук непогано грав у баскетбол.

Після закінчення школи вступив до Університету Франка на факультет фізики. Успішно його закінчив, а пізніше отримав і другу вищу освіту за фахом економіста-міжнародника [7].

Після закінчення університету вирішив навчання не кидати і подався в аспірантуру. Мало хто знає, що окрім музичної кар'єри Вакарчук був вельми перспективним вченим фізиком – він кандидат наук, автор кількох наукових робіт. Кандидатську писав про суперсиметрію електронів, і, до речі, пізніше одну із своїх платівок так і назве – «Суперсиметрія», а одну з композицій в альбомі – “Susy”, що є скороченою формою до цього ж слова.

Група ОЕ, завдяки якій ім'я Вакарчука сьогодні відомо кожному українцю, була створена в далекому 1994 році.

Вакарчук – автор переважної більшості текстів для пісень, а також музики. Протягом перших декількох років існування група мала кілька виступів, її називали вельми перспективною, і в 1998 році ОЕ переселяється в столицю і випускає свій дебютний альбом «Там, де нас нема», який одразу ж приносить хлопцям всеукраїнську популярність.

З тих пір група не припиняє плідну діяльність – регулярно виходять альбоми, а хітові композиції очолюють вітчизняні чарти [7].

У 2008 році він запустив проект «Вночі».

В кінці 90-х їздив з туром на підтримку тодішнього кандидата в президенти Леоніда Кучми. У 2004 році не залишився осторонь від політичних подій, які відбували в країні – активно виступав на Майдані і агітував за Віктора Ющенка і був одним з «облич» Майдану – поряд з Русланою і Олегом Скрипкою з ВВ. Він залучався до Помаранчевої Революції та виступав на Майдані Незалежності, зокрема на підтримку опозиційного у ті часи політика Віктора Ющенка [7].

Є послом доброї волі ООН, займався безліччю соціальних та культурних проектів. У 2007 році вирішив йти у велику політику і став народним депутатом – пройшов за списками пропрезидентського блоку «Наша Україна – Народна самооборона». У той же час, до речі, його батько був курівником Міністерства освіти України. Але законотворчою діяльністю Вакарчук займався вельми недовго. Лише через рік з гучною заявою виступив про складення повноважень депутата. Але ще більш скандальною була причина такого вчинку – пояснив, що не збирається брати участь в безперервному розподілі влади і політичних інтригах, ніж тогочасна політична верхівка, за його словами, тільки й займалася [7].

Наступна революція в Україні також не залишила Вакарчука байдужим – він став активним учасником акцій протесту на Майдані, а для багатьох – і натхненником за допомогою патріотичних пісень. 28 листопада він заспівав на Майдані а вже 30 числа, після розгону студентів, засудив дії «Беркуту» і назвав те, що сталося, «середньовіччям». «Я, як і багато хто в цій країні, втомився від

політики. При цьому я завжди з повагою приймаю ваші політичні погляди, навіть якщо вони не збігаються з моїми. Але те, що сталося сьогодні вночі в Києві на Майдані – це не політика! Це – середньовіччя! Це жах! Для всіх! І на Сході і на Заході! Без винятку!», - звернувся тоді музикант до мітингувальників. 14 грудня 2013 року «Океан Ельзи» виступив старим(оригінальним) складом на Євромайдані. Втім, тоді Вакарчук зазначав, що підтримував протести через побиття людей, які вийшли висловити свою думку. Група на той час значно змінила склад – деякі учасники «відкололися» і почали сольні кар'єри [24].

У 2014 році, коли військові дії на Донбасі набули однієї з найгостріших фаз, фронтмен «Океану Ельзи» провів творчий вечір у Києво-Могилянській академії. Під час благодійного концерту вдалося зібрати кошти на ліки для українських військових. Зокрема, під час вечора було зібрано близько 107 тисяч грн [24].

У 2015 році Святослав Вакарчук став учасником всесвітньої стипендіальної програми Єльського університету Yale World Fellow 2015. Ця програма спрямована на побудову мережі нових світових лідерів і розширення міжнародного взаєморозуміння. Як тоді зазначалось на офіційній сторінці програми Fellows, стипендіатами стали 16 людей з різних країн світу, враховуючи журналістів, фотографів, художників, громадських та політичних діячів. На офіційному сайті програми Вакарчук був представлений не лише як лідер рок-групи, а й політичний діяч. Багато в чому через цю деталь в біографії про Вакарчука згодом почнуть говорити як про майбутнього кандидата в президенти [24].

У 2016 році президент Петро Порошенко нагородив Святослава Вакарчука Орденом Свободи. Вакарчук відповів Порошенку тоді жорстокою промовою, в якій засудив корупцію в країні та тотальну несправедливість. «Ворог, який роз'їдає Україну з середини – корупція, тотальна несправедливість, невігластво, низький рівень так званої еліти – значно підступніший і небезпечніший, ніж будь-який зовнішній ворог. Щоб перемогти

його, теж потрібні герої – герої в українській політиці і владі. На жаль, на сьогоднішній день таких героїв ми не бачимо», - заявив тоді музикант [24].

У наступному році виступив з резонансною заявою про те, що українські владі не варто створювати чорних списків з артистами, яким не можна буде перетинати український кордон [24].

11 червня 2019 року, Святослав Вакарчук давав агітаційний концерт у Хмельницькому. Білим автобусом з надписом «Твій голос змінює все» його гурт і майбутні нардепи об'їхали понад 300 міст і містечок, все – заради щонайменше 5% підтримки на позачергових парламентських виборах. У підсумку партія отримала 5,82% і закрила п'ятірку тих, які стали парламентськими. 11 червня 2020 року Вакарчук заявив, що складає мандат. Уже вдруге. В обох випадках депутат побув депутатом менше року [52].

Вперше Вакарчук зайшов до парламенту у 2007 році. Як і у 2019 – після позачергового розпуску Верховної Ради. 32- річний музикант балотувався від Блоку «Наша Україна – народна самооборона» - об'єднання с 9-ти партій, яке орієнтувалося на лідера Помаранчевої революції й тогочасного президента Віктора Ющенка. За три роки до цього Вакарчук разом із гуртом «Океан Ельзи» підтримав Помаранчеву революцію, пісня «Вставай» стала другим гімном Майдану після державного. У блоці «Нашої України» співак був 15-тим номером у списку, який, зокрема, очолювали Юрій Луценко, Арсеній Яценюк і Анатолій Гриценко. Об'єднання отримало третій результат з найбільшою підтримку у західних регіонах та 72 місця у парламенті. Удвічі менше, ніж Блок Юлії Тимошенко чи Партії регіонів. За першого заходу Вакарчук був депутатом менше року – 23 листопада 2007 року набув повноважень, а 11 вересня 2008 написав заяву про відставку. Рада схвалила її в грудні. «Безперервні міжпартійні та внутрішньопартійні суперечки, якими так переймаються ті, хто мають вести Україну вперед, деморалізують суспільство всередині країни, та підривають її авторитет назовні. Політичне життя держави звузилося до безжальної сутички за владу. Її жертвами стають не лише моральні принципи, ай національні інтереси, про які так часто говорять

політики всіх кольорів та таборів», - так пояснив свою першу відставку Вакарчук і пообіцяв повернутися до активного громадського життя. Інформації про тогочасну політичну діяльність Вакарчука – обмаль [52]. «Частину моїх пропозицій увійшла в деякі законопроекти, але оскільки завдання Комітету свободи слова та інформації не вважалися пріоритетними, то жоден із законопроектів так і не дійшов до голосування в сесійній залі... Ви розумієте, що ті люди, які зараз сидять там – узурпували владу. Маю на увазі – система узурпувала, вони створили ілюзію того, що вони щось роблять, нав'язали цю ілюзію людям і тепер ті думають про них так, як вони хочуть, щоб про них думали! Треба це змінювати!» - пояснював тоді Вакарчук [7].

Усе, що відомо – був членом комітету з питань свободи слова та інформації, головою підкомітету з питань телебачення та радіомовлення. Не став автором жодного законопроекту, не писав жодного депутатського запиту. Подав лише дві правки до законопроектів про рекламу цигарок і протидію корупції, одну з яких врахували. Пропущених та відвідних засідань за 2007 – 2008 у Вакарчука було майже порівну. Сам він пояснює – більшість засідань були пропущені уже після написання заяви про відставку, яку він назвав чесним кроком щодо себе, колег і виборців [52].

Лідер українського гурту «Океан Ельзи» Святослав Вакарчук тривалий час тримав інтригу щодо свого висування на пост президента [6]. У 2018 році, приблизно за рік до чергових президентських виборів, Святослав Вакарчук почав не просто з'являтися у соціологічних опитуваннях різних соціологічних дослідницьких центрах, а й посідати в них провідні позиції. Хоча сам музикант не одноразово спростовував, що має політичні амбіції. Втім, вже у вересні 2018 року під час щорічної конференції YES натякнув, що «до політики готовий». Ця невизначеність тривала досить довго – Вакарчук ухилявся від відповіді на запитання, чи йде у президенти і на початку передвиборчої кампанії, що стартувала 31 грудня [7].

Найбільшим очікування було те, що Святослав Вакарчук зробить відповідне оголошення на День Незалежності України, 24 серпня 2018 року,

коли український гурт відіграв свій сольний концерт на «Олімпійському». Проте цього не сталося і тоді. Лише у січні, у самий розпал передвиборчої кампанії, Вакарчук натякнув – йде у політику. «Я у справі, і ви дізнаєтесь більше найближчим часом. «Я хотів би принести в українську політику якомога більше нових осіб. Влада як така мене не цікавить. Що тягне мене в політику, так це розчарування нинішнім станом української політики. Дивитися на всі ці особи на рекламних щитах Києва нестерпно», - розповів Вакарчук [7].

Проте 28 січня він офіційно заявив – у президенти не балотується. «Я неодноразово заявляв, влада як така, президентський пост як такий – мене не цікавить. Мене цікавлять справжні зміни в країні. І щоб розставити усі крапки над «і», зняти всі питання, офіційно заявляю: я, Святослав Вакарчук не братиму участь в президентських виборах 2019 року. Я добре усвідомлюю, що зараз, в джинсах можу зробити більше для країни, ніж вдягнувши краватку. І я не збираюся стояти осторонь», - розповів Вакарчук [7].

Від імені «Голосу» Вакарчук ходив у студії телеканалів «1+1» та «Україна», де критикував міські домовленості, владу Порошенка, переконував у тому, що Україна має згадати у травні про Другу світову як про день пам'яті, а не день перемоги. Багато говорив про цінності, об'єднання суспільства і прагнення до успішної України [24].

Про свою другу відставку Вакарчук повідомив менше ніж за рік у парламенті. Цього разу він не говорив про внутрішньопартійні суперечки та деморалізацію суспільства, а заявив про завершення своєї місії – привів «прекрасну» фракцію у парламент, нових професійних порядних людей. У подальших планах – освітній проект. На уточнювальне питання УП, чому йде с парламенту на передодні місцевих виборів, чим «закопує» і так низький рейтинг «Голосу», відповів: «Голос справиться з будь-якими викликами і все буде добре» [52].

21 грудня 2020 року лідер гурту «Океан Ельзи», музикант і колишній очільник фракції «Голос» у Верховній Раді Святослав Вакарчук вважає, що у

майбутньому політику України визначатимуть люди, які дуже відрізняються від українських політиків старої формації. Про це він сказав в ефірі програми «Кондратюк у понеділок» на «5 каналі» [35].

«В якийсь момент я зрозумів – можливо, в час цих змін в мене з’явиться шанс завести в парламент людей, які інакше туди не потраплять. І я дуже радий, що я це зробив. Навіть одна, дві, а тим паче – двадцять людей, які мають інші принципи й інші цінності... Які при цьому професійні і знають, що робити – зроблять різницю. Її, можливо, не буде видно одразу», - прокоментував Вакарчук запитання про те, чи змінилося з часів політичної кампанії його бачення політичного провайдерства і чи хотілося б йому повторити цей досвід з групою нових обличь [35].

«Тоді, минулого квітня, ми зрозуміли, що міняється вся політична карта і з’являється ця можливість - це було необхідно зробити... Така унікальна ситуація – якщо ти не поведеш цих людей, то з’являться з одного боку – популісти, а з другого боку – певна кількість старих політиків, від яких ми хотіли звільнитися. Я вважаю, що «Голос» - це надважка політична ноша, але це величезний крок уперед. Тому що колись, я мрію – точно не зараз, бо я бачу, що зараз відбувається, - але колись саме такі люди повністю визначатимуть політику в цій країні», - зазначав співак [35].

«Треба показувати, як може бути по-іншому. Це складно, це не популярно. Відсутність політичного досвіду і відсутність таланту популістів дуже сильно б’ють по позиціях у країні, де звикли і до першого, і до другого. Але, це треба робити», - наголосив Вакарчук [35].

«Мене кар’єра політика не цікавить, і я це чітко показав. Не треба мене сприймати як людину, яка хоче займатися політикою заради слави, заради влади або напису у Вікіпедії чи резюме. Для мене політика – це винятково місія допомогти іншим людям. Я би хотів зробити так, щоб з’явилися інші люди замість мене, які б узяли цю естафету і замість мене робили це в політиці», - відповів музикант на запитання, чи балотуватиметеса він на наступних виборах [35].

Ще одним прикладом не вдалої політичної кар'єри на мою думку, це співачка Руслана Лижичко.

Руслана Степанівна Лижичко - Українська співачка, піаністка, диригентка, танцюристка, продюсер, громадська діяч. Народна артистка України. Почесна громадянка Львова.

Руслана Степанівна народилася в 1973 році у Львові. З раннього дитинства з ініціативи матері Руслана почала займатися музикою: співала в групах «Горизонт» (в ній співала і мати Руслани), «Оріон» та дитячому ансамблі «Усмішка». Навчалася в математичній школі і паралельно займалася в музичній школі, а потім вступила до Львівської консерваторії ім. Лисенка, яку закінчила в 1995 році за спеціальністю «диригентка симфонічного оркестру, піаністка» [32].

У 1993 році Руслана почала виступати на всеукраїнських музичних фестивалях, стала лауреаткою фестивалю «Червона Рута – 93». Наступного року Руслана стала володарем «Гран-прі» першого Всеукраїнського телевізійного фестивалю «Мелодія» [32].

У 1996 році Руслана посіла перше місце на Міжнародному фестивалі мистецтв «Слов'янський базар». Того ж року здійснила свій перший великий проект, присвячений святкуванню 500-річчя епохи Відродження у Львові. Шоу «Дзвінкий вітер» з «живим» звуком стало синтезом класики і року.

У 2004 році співачка бере участь у конкурсі «Євробачення» з піснею «Wild Dances». Вона стає першим конкурсантом від України, які займали перше місце на цьому фестивалі. В ході виступу під артистами тріснула скляна сцена. Завдяки цій перемозі черговий конкурс, 2005-го, вперше пройшов у Києві. Восени виходить англомовна версія альбому «Дикі танці» - «Wild Dances». Цей альбом швидко розійшовся по Європі. Румунія нагородила платівку «Дикі танці» титулом «Кращий іноземний альбом 2004». В Угорщині «Wild Dances» номінувався в аналогічній категорії, але поступився першістю платівці групи «Lordi». Також, за перемогу в «Євробаченні», Руслану удостоїли звання «Народна артистка України», а Ксенофонов (її чоловік),

отримав звання «Заслужений діяч мистецтв». Також, у 2004 році отримала премію “World Music Awards” у номінації «Найбільша кількість проданих дисків українського виконавця у світі» [32].

У 2004 році Руслана оголосила про старт соціальної компанії «Not for sale», спрямованої на боротьбу з работоргівлею і у 2004 – 2005 роках була Послом Доброї Волі ЮНІСЕФ [50].

3 травня 2004 року по лютий 2005 року Руслана вважалася радником на громадських засадах прем’єр-міністра Віктора Януковича, однак під час президентських виборів встала на сторону його суперника Віктора Ющенка. Під час Помаранчевої революції Руслана виступала в Європарламенті, проводила зустрічі з депутатами парламентів різних країн, давала брифінги, закликаючи дипломатів відвідати Україну, щоб стежити за ходом виборів.

У 2006 році Руслана стала депутатом Верховної Ради від блоку «Наша Україна» (№5 у списку), хоча була безпартійною. Відмовилася від депутатського мандата в червні 2007 року.

В ході президентських виборів у 2010 році була довіреною особою кандидата Юлії Тимошенко у Львівській області.

У 2013 році за версією журналу «Forbes» Руслана увійшла в десятку найпопулярніших жінок світу.

У 2013 році співачка брала активну участь в Революції Гідності. На мітингах Руслана втратила голос і була змушена скасувати виступ на «Дитячому Євробаченні 2013». У тому ж році народне об’єднання «Майдан» створило свою президію. Його координатором стала Руслана [32].

5-го грудня 2013 року співачка присягнулася спалити себе, якщо в політиці не відбудеться змін [29].

У 2014 році стала почесним громадянином Львова [50].

В кінці січня 2014-го року Руслана повідомила про підготовлюваний на неї замах. 1-го лютого артистка разом з опозиційними політиками була присутня на зустрічі з держсекретарем США Джоном Керрі.

Кандидатура Руслани розглядалася в ході формування нового уряду. Але співачка відмовилася від політичної діяльності, віддавши перевагу волонтерству [50].

Після зміни влади вона наполягала на люстрації і створення уряду народної довіри [29].

У березні 2014-го року співачку включили в список найсміливіших жінок планети. 4-го березня того ж року Руслана отримала від тодішньої першої леді США Мішель Обами нагороду «International Women of Courage Award» (Міжнародна нагорода жінкам хоробрості). В ході поїздки в США співачка зустрілася з першими державними особами і виступила з промовою, яку транслювала радіостанція CNN. Руслана описала що саме відбувається між Україною та Росією.

11-го березня 2014 року співачка вирушила до Брюсселя. Вона закликала вводити санкції проти Росії через її дім в Криму. Руслана також наполягла на позбавленні від залежності від російського газу. Крім того, вона стала організатором і учасником пікету проти приєднання Криму до Росії. Акція пройшла під стінами Європарламенту [65].

В останні роки Руслана займалася популяризацією розвитку відновлювальної енергії. У травні 2018 року вона відвідала глобальний форум Solar Future. Today Influencers Forum Asia в Китаї, де взяла участь у панельній дискусії розповівши про свою місію, проект “Wild Energy” і запросила інвесторів вкладати свої інвестиції в Україну. В рамках форуму вона отримала “Influencer Award” в номінації “Visionary Artist” за популяризацію ідеї переходу на поновлюванні джерела енергії [50].

Того ж року на глобальному саміті “Wild Energy Hamburg 2018” в Німеччині, Руслану проголосили Глобальним послом відновлювальної енергії в світі.

У 2019 році Руслана підписала з Укргідроенерго Меморандум про співпрацю в сфері популяризації розвитку відновлювальної енергії.

Руслана Лижичко також була одним із активних діячів у 2013 – 2014 роках, на «Євромайдані» і вимагала внесення великих змін у внутрішнього порядку держави. Роздивимося більш детально моменти її щирості до народу у момент Революції Гідності.

Наприкінці листопада 2013 року Руслана стала однією із ключових фігур у проєвропейських масових протестах. Починаючи з грудня 2013 року – одна з активісток Євромайдану, на підтримку опозиційних сил вела нічні вечори майже до втрати голосу. Більш ніж 4 місяці Руслана повністю зупинила концертну діяльність і проводила майже щоночі з півночі до світанку на Майдані Незалежності у Києві, який став центром протестів. Загалом Руслана провела на Майдані Незалежності понад 100 ночей, протягом яких понад 500 разів виконала державний Гімн України та зробила символом мирного протесту «Світло» [65].

26 серпня 2014 року співачка і громадська діяч Руслана Лижичко заявляє, що не бачить себе в політиці і наразі не має наміру брати участь у парламентських виборах. Про це вона сказала в ефірі Радіо Свобода.

«Не знаю, чи піду в політику. Я не хочу йти в політику. Не бачу себе саме в політичному середовищі», - зазначила вона [65].

«Але я не хочу робити вигляд, що те, що буде формуватися парламент, мене не стосується. Це неправильно. Нас усіх зараз це стосується. І в який момент нам всім доведеться перевести фокус на те, що відбувається в парламенті, тому що від цього заважатиме наше життя», - додала Руслана Лижичко.

«Є люди, які не хочуть йти у політику принципово: їм неприємно асоціювати себе з тою політикою, яка є сьогодні. Треба позабирати з парламенту тих старих людей, які нічого, крім хабарництва, робити не вміють», - заявила вона в ефірі Радіо Свобода [65].

У 2017 році Руслана закликала до відмови від українізації. За її словами, Україні не вистачає культурної революції, яка мала відбутися одразу після Євромайдану. «Всі люди зараз прагнуть отримати новий образ, імідж України,

щоб себе ідентифікувати – не тільки з вишиванками. Мені бракує культурної революції. Давайте знімем з себе шаровари» - заявляла Руслана Лижичко. Пізніше вона пояснювала, що заклик «зняти шаровари» треба розуміти не буквально.

Останнім прикладом вдалого політичного лідера – персона нашого Президента України Володимира Зеленського. Володимир Зеленський – людина яка стала не просто президентом, він став лідером нації, справжнім символом Українського народу який показав ікла ворогам та об'єднав всю Україну.

Мало хто достатньо ознайомлений з тим, як український лідер пройшов шлях від простого хлопця із Кривого Рогу спершу до успішного бізнесмена гумористичної галузі, а потім – Верховного Головнокомандувача, президента та шанованого у цілому світі політика [12].

Учитель історії з т/с «Слуга Народу», якого зіграв відомий комік Володимир Зеленський, на екранах стає президентом країни. Через деякий час автор повторив це в реальному житті.

Народився Володимир Олександрович Зеленський 25 січня 1978 року, в місті Кривий Ріг. Отож Володимир стає наймолодшим президентом України у віці 41 рік [10].

Незважаючи на те, що у Володимира Зеленського юридична освіта, за фахом він ніколи не працював, як вказано вище. Тому, він обрав гумористичну стезю. Те, чим він так захоплювався в юнацтві, стало його покликанням. І з часом переросло в професію. Свою роботу він бачив у жартах та гуморі [11].

Все почалося зі створення команди КВК, яка називалася «Молодий Кривий Ріг».

Згодом здібних молодих людей запрошують до команди «Запоріжжя-Кривий Ріг-Транзит» для виконання танцювальних номерів. У підсумку Володимир стає виконавцем різних ролей. Студія «95 квартал» була створена у 1997 році. Учасники КВК зважилися організувати нарешті свій проект. У

студентські роки Володимир Зеленський стає капітаном, пише репризи, виконує номери [11].

Після конфлікту з АМіК криворіжці відмовляються брати участь в московському проєкті. Коли в Україна канал «1+1» запропонував відомій команді зробити передачу з їхніх найкращих номерів, вони перетворилися на студію «Квартал 95» під керівництвом Володимира Зеленського [11].

Після виходу з КВК команда Зеленського почала давати концерти на телебаченні (з 2003 року), а у 2005 створила власний проєкт «Вечірній квартал», де Зеленський був головним ідеологом, членом команди авторів, режисером та провідним актором.

Згодом Володимир Олександрович одним проєктом не обмежується. З'являються не тільки нові гумористичні програми, концерти за участю зірок російського та вітчизняного шоу-бізнесу, але й знімаються цікаві фільми та серіали. Протягом 2013 - 2019 років Володимир був художнім керівником Студії «Квартал 95» [13]. Володимир Зеленський брав участь у виробництві понад двох десятків кінофільмів і телесеріалів. Фільмографія шоумена: «Любов у великому місті» (3 частини), «Службовий роман. Наш час», «8 перших побачень». Крім цього, виходить телепроєкт «Розсміши коміка» та політичне кабаре (так його називають критики) «Вечірній квартал». Також було інші шоу, список яких досить великий. І всі програми дуже подобалися глядачам. Популярність відомого шоумена росла. Останнім часом Володимир Зеленський все частіше виступає в ролі ведучого та продюсера. Одночасно талановитий актор є активним учасником різних телепроєктів [11].

Впродовж 2015 – 2018 років у телесеріалі «Слуга народу» грав головну роль Василя Голобородько – вчителя історії, якого обирають в президенти України [9]. У своєму творчому доробку Зеленський має 10 повнометражних ігрових фільмів. Він володар понад 30-ти нагород Національної телевізійної премії України «Телетріумф». Є також володарем премій і лауреатом багатьох міжнародних кіно-, телефестивалів та медіафорумів.

З гострою сатирою доводилося виступати «Кварталу» і в зоні АТО. Відомий артист разом із командою підтримував нашу армію. Новий гумор у складних ситуаціях несе українцям істотне полегшення. До речі, артисти перераховували на потреби українських захисників 1 млн. грн. За фінансування Збройних сил України щодо особистості самого коміка Слідчим комітетом (Росія) порушено кримінальну справу. Тим часом «кварталом» Володимира Зеленського продовжують висміюватись українські політики. Не залишають вони в спокої і російського президента Володимира Путіна. Росію в особі глави держави така інтерпретація по відношенню до його персони не влаштовувала, тому в підсумку «Вечірній квартал», що транслюється на телебаченні країни агресора, потрапив під заборону. Жарти «кварталівців» у Латвії розлютили деяких народних депутатів у Києві та вищих посадових осіб. Особливо був злий Олег Ляшко, якого часто дошкуляв гумор команди шоумена. За даними відкритих джерел, радикал різко висловився щодо коміка. Він назвав артиста в соцмережі «Вовочка-дюймовочка», «дегенерат без роду-племени» [13].

Власне, підігрівав чутки про ймовірне балотування Зеленського у президенти серіал «Слуга народу», у якому майбутній реальний глава України зіграв головну роль вчителя-історика, що завдяки народній підтримці став президентом. Прем'єра першого сезону відбулася в 2015 року, а останнього – у 2019, якраз під час передвиборчої кампанії. Що не дивно, разом із рейтингами серіалу зростав рейтинг самого Зеленського як майбутнього президента в опитуваннях серед звичайних людей. Згодом найбільшим ажіотаж викликало новорічне звернення Володимира Зеленського. Скільки розмов з'явилося навколо персони артиста! Одні українці відреагували негативно на виступ шоумена. Інші говорили про Володимира Олександровича позитивно: висловили готовність підтримати його своїм голосом, коли прийде час йти голосувати на президентських виборах. Позитивний імідж гумориста-політика склався в народі після виходу серіалу «Слуга народу». Останній новорічний випуск керівництво каналу пояснило тим, що прийшов час нових

можливостей. А слухати президента країни під бій курантів – давня радянська традиція. На своїй сторінці в соцмережі Facebook артист оприлюднив відповідне відеозвернення до народу країни, в якому зазначив, що вірить у позитивні зміни в країні. Закликає не стояти осторонь та приєднувати до його команди. Він зазначає, що не важливі стаття, релігія, освіта та мова, головне, що «ти ніколи не був у політиці». Тобто, серіал «Слуга народу» який він продюсував та в якому він грав роль головного героя виконав роль передвиборчої агітації.

У Володимира Зеленського немає політичного досвіду. У 2017 році юристи «Студії квартал 95» зареєстрували партію «Слуга народу».

Перший тур тодішніх президентських виборів відбувся 31 березня 2019 року. На них Зеленський здобув прихильність понад 30% виборців.

Уже майже з повною впевненістю можна констатувати той факт, що Володимир Зеленський стане президентом України. І пройшовши у другий тур виборів разом із чинним президентом України Петром Порошенком. Однак він би був поганим шоуменом, якби не зробив з другого туру справжнє видовище. За ним спостерігала уся країна затамувавши подих [13].

Після цього почався діалог між кандидатами, який в народі прозвали «дебати про дебати». Було записано кілька відеороликів, де Володимир Зеленський і Петро Порошенко запрошують один одного на дебати і ставлять різні умови. Власне, тоді Зеленський запросив свого опонента Петра Порошенка на дебати. І не абикуди, а – на стадіон. На це п'ятий глава нашої держави відповів славнозвісним: «Стадіон так стадіон», - і вже 19 квітня вони зустрілися на НСК «Олімпійський» для того, аби здобувати прихильність публіки [60]. Домовилися, що для кожного з кандидатів буде своя сцена, а їхні виборці також будуть розділені. Але Петро Порошенко на початку дебатів пішов на сцену Володимира Зеленського. 21 квітня відбувся другий тур виборів. І коли того ж дня всі виборчі дільниці були закриті, було оголошено результати екзитполів: Володимир Зеленський – 73,22% голосів, Петро Порошенко – 24,45% голосів серед усіх виборців. Такої підтримки на виборах

не отримував жоден із попередніх президентів України, такого ще не було за всю історію держави. Усі були в очікуванні глобальних змін у нашій державі та покладали великі надії на Зеленського. Також, Володимир Зеленський є наймолодшим президентом України, як вказувалось вище [10].

Багато хто ставить питання стосовно того, як саме Зеленський переміг Порошенка, що йому допомогло це зробити. Експерти сперечаються та наводять багато аргументів, але головне – це те, що здобув він цю перемогу чесно. При тому справді завоювавши щирю прихильність більшої частини населення нашої держави [60]. Перемога Володимира Зеленського над Петром Порошенком на виборах 2019 року може бути пояснена декількома факторами:

1. Недовіра політичного естеблішменту: Україна переживала розчарування в економічному розвитку, боротьбі з корупцією і політичній системі. Багато українців вважали, що потрібні кардинальні зміни та нове лідерство;

2. Популярність Зеленського як коміка: Володимир Зеленський був відомим коміком та актором завдяки своїй ролі у популярному телесеріалі «Слуга народу», де він грав президента України. Його популярність серед молоді та широкого загалу створила для нього підтримку виборців;

3. Обіцянки змін та боротьби з корупцією: Зеленський активно компаніював на платформі змін і боротьби з корупцією. Він обіцяв провести реформи, покращити економіку, залучити нових, некорумпованих політиків і привернути іноземні інвестиції.

4. Неадекватна реакція Порошенка на народні настрої: Багато українців вважали, що Порошенко не ефективно вирішував проблеми країни та не дотримувався обіцянок. Крім того, сприйняття деяких дій його уряду, таких як підвищення тарифів на газ та електроенергію, спричинило незадоволення серед населення.

Всі ці фактори сприяли перемозі Володимира Зеленського на виборах 2019 року. Варто зауважити, що політичні процеси складні, і кілька факторів можуть вплинути на кінцевий результат.

Інавгурація Володимира Зеленського відбулася 20-го травня о 10:00 годині ранку. І відразу ж після свого виступу він оголосив, що розпускає Верховну Раду України. Швидше за все дострокові вибори в неї пройдуть 14 липня. Крім цього він виголосив промову, яку багато українців розібрали на цитати, ось головні із них:

«Нас 65 мільйонів. І ви нам потрібні. Ви повинні їхати в Україну не в гості, а додому. Сувеніри з-за кордону непотрібні, привезіть нам свій досвід і ментальні цінності»;

«Я готовий на все, щоб українці не гинули на війні»;

«Тепер я зрозумів, що це істина – кожен з нас президент. Це не 73%, які за мене голосували, а всі 100%»;

«Я дам громадянство всім українцям, які живуть за кордоном і хочуть будувати Україну»;

«Не буває сильно армії там, де влада не поважає людей, які гинуть за Україну»;

«Прошу не вішати в кабінетах моїх фотографій, тому що президент – не ідол і не ікона»;

«Я прошу парламент зняти з посади Генпрокурора та СБУ»;

«Я розпускаю Верховну Раду 8-го скликання»;

«У наступні 5 років я зроблю все, щоб українці не плакали»;

«Для того, щоб наші герої не гинули, я готовий на все. Я без вагань готовий втратити свою посаду, щоб тільки настав мир. Не ми почали цю війну, але нам її закінчувати»;

«Я звертаюсь до всіх українців світу – нас 65 мільйонів, ви нам дуже потрібні. Всім, хто готовий будувати сильну і незалежну Україну, я надам громадянство»;

«Я точно знаю від українських бійців, не буває сильної армії там, де влада не поважає людей, які віддають життя за країну. Я зроблю все, що б ви відчували повагу. Гідна Чи не розповідати про стандарти НАТО, а творити ці стандарти» [13].

Як і усім відомо, влітку 2019 року, пройшли вибори до головного законодавчого органу нашої держави, на якому партія українського лідера здобула більшість голосів виборців та утворила першу в історії нашої держави так звану «монокоаліцію» [60]. Разом із Володимиром Зеленським до влади прийшло безліч людей з його партії «Слуга народу». Але вже 11 лютого 2020 року він сказав, що деякі політики чимало разів потрапляли в різні скандали і президент відчуває за це відповідальність. Тому Зеленський анонсував «очищення». У той же день був звільнений Андрій Богдан, який очолював офіс президента. На його посаду був призначений Андрій Єрмак [11].

За час президенства Володимира Зеленського народ почав сумніватися в своєму виборі.

Респонденти сказали, що найбільшим провалом Зеленського можна вважати кадрову політику – саме вона, на їхню думку, є найслабшою стороною президента. Крім цього, експерти згадують і недоліки у зовнішній політиці, такі як скандал з імпічментом президента США, розведення військ на Донбасі, незадовільне виконання функцій Головнокомандувача, відсутність прогресу у боротьбі з корупцією, а також корупційні скандали в оточенні глави держави [11].

Також, якщо згадати, передвиборну кампанію Володимира Зеленського, він обіцяв, що після його призначення бідність в Україні закінчиться. Але через рік практично нічого не змінилося. На прес-конференції 20 травня Зеленський сказав, що платіжки за комунальні послуги стали меншими, але на скільки не уточнив. А ось, щоб допомогти бідним в казні не вистачає 1 млрд. доларів. «Кінець епохи бідності не настав. Він не може наступити, поки криза. Мені зараз потрібно інвестувати в людей. Нам не вистачає грошей щоб підвищити зарплату. До речі, середня зарплата не у всіх, але зросла. Нам потрібен мільярд доларів, щоб трошки допомогти бідним людям. Ви знаєте, що телевізійні канали, а я маю 20 років досвіду в цьому, ви ще тоді дитиною були, так ось, я повністю розумію бюджети телевізійних груп. Коли я керував «Інтером», був інший ринок, нам вистачало рекламного прибутку, щоб робити контент», -

сказав Зеленський. Також, глава держави стверджує, що з червня в Україні буде створено близько півмільйона нових робочих місць [60].

Ось такими не зовсім зрозумілими методами правив Володимир Зеленський протягом двох років(до 2021 року). І ось, на початку 2022 року почалася війна. Приблизно о 04:00 годині ранку, 24 лютого 2022 року, у Києві та по всій країні були чутні вибухи. Це могло означати лише одне – війна.

Після того, як у Кремлі опублікували ролик Путіна про початок війни, Володимир Зеленський рано-вранці звернувся до українців. І ми всі досі пам'ятаємо це звернення, яке ніколи не зітреться з пам'яті. Що цікаво, глава держави отримав повідомлення про рішення Росії розпочати повномасштабне вторгнення від трагічно загиблого в Броварах глави МВС Дениса Монастирського. Зеленський повідомив українцям, що Путін вирішив розпочати війну, а також проінформував про введення воєнного стану на всій території України. Глава держави наголосив, що весь сектор безпеки України працює на захист нашої держави. То ж президент запевнив що постійно буде з українцями на зв'язку. «На зв'язку з вами буду постійно я, РНБО, Кабмін», - сказав Зеленський і стримав своє слово. Своє перше звернення Володимир Зеленський робив ще в класичному костюмі, але досить швидко віддав перевагу мілітарі. Саме від цього дня президент перестав носити костюм, а лише – зелені футболки. Ймовірно, у такий спосіб він промовляє до людей та, зокрема, міжнародної спільноти, що у нас в країні широкомасштабна війна – себто немає часу на втому. Стиль лідера України доповнила легка борода, що не притаманна президентам чи прем'єрам. Варто сказати, що Зеленський ніколи не вдягається у камуфляж. У такий спосіб він віддає шану військовим, які справді бачили ворога під прицілом автомата. Так, цей факт може багато кого дивувати, але наш Верховний Головнокомандувач ніколи не служив в армії. Водночас, він інколи дозволяє собі, замість хакі, одягнену кофту з надписом "I'm Ukrainian". Ця річ уже також стала символом російсько-української війни. До сьогоднішнього дня глава держави перебуває на постійному зв'язку з українцями, щовечора доповідаючи ситуацію в країні

[60]. Очевидно, початок широкомасштабного вторгнення, 24 лютого 2022 року, - це переломний момент не лише в житті нашої держави, а й - у самого президента Зеленського як політика та людини. Менш ніж за три роки він пройшов шлях від «миротворця» в чорному піджаку та сорочці до Верховного Головнокомандувача ЗСУ, який готовий не їсти, не спати, а працювати на те, аби від ворога не залишилось ні сліду на нашій святій землі.

Росія атакувала Україну не лише ракетами, танками, авіацією, але й інформацією. Так, росіяни намагалися поширити фейк, що Зеленський втік, а українцям варто складати зброю. Та глава держави швидко спростував фейки. 26 лютого президент записав звернення до українців перед будівлею Офісу Президента. Вже тоді почала викристалізовуватися інформаційна боротьба двох веж – Зеленського та Путіна, в якій український лідер вправно обігрував та драгував бункерного диктатора [12].

Президенту пропонували евакуацію на початку повномасштабного вторгнення. Зокрема, про це неодноразово заявляли США чи Велика Британія. Українські спеціальні безпекові служби теж пропонували Зеленському виїхати. Водночас найбільший ризик полягав у тому, що Україна може втратити інституційність, якщо президента не буде в країні. Та Володимир Зеленський залишився в Україні та неодноразово переконував, що не шкодує про своє рішення. Президент перебував у столиці, хоча в Києві добре відчували подих бойових дій, що точилися на підступах до серця країни [12]. Країни союзники пропонували президенту евакуацію, щоб продовжувати керувати країною в еміграції. На пропозиції президент відповів вже відомою на весь світ фразою: «Мені потрібна зброю, а не евакуація». «Це було багато разів. У той момент, у перший день війни, багато лідерів телефонували мені й казали, що треба втікати. Це було щиро, вони хотіли допомогти. Вони казали, що готові надати все, що треба: літаки, гелікоптери, авто. Я відмовився і сказав, що нам потрібна зброя і ми залишимося тут. Також було багато дзвінків щодо моєї родини. Якщо ти вирішив залишитися в країні – це твоє рішення, але як щодо твоїх дітей, дружини? Можливо, ми можемо допомогти тобі із цим? Так і було. Я вдячний

лідерам за ці пропозиції», - прокоментував президент в інтерв'ю американському телеканалу NBC [4].

Від першого дня повномасштабного вторгнення Зеленський намагався зупинити війну дипломатичним шляхом. Київ навіть погоджувався на переговори з Росією на кордоні з Білоруссю, хоча режим Лукашенка став співучасником та дав росіянам свою територію для наступу та обстрілів. У перші тижні вторгнення Зеленський та його офіс пропонували різні варіанти завершення війни. Україна навіть попередньо погоджувалась на нейтральний статус, що фактично передбачав відмову від курсу до НАТО. Водночас чи не найважливішою вимогою Києва була гарантія безпеки. Зеленський критикував НАТО та заявляв, що Альянс не функціонує. Через це глава держави виступав із ідеєю створити нову коаліцію, яка не знайшла підтримку. Навесні Україна в Стамбулі представила Кремлю свій варіант закінчення війни, але Москва не погодилась. Саме після цього Зеленський кардинально змінив риторику щодо мирних переговорів. У цей час Україна здобула першу надзвичайно важливу перемогу, вибивши окупантів з Півночі. Після цього стало відомо про жахіття, які залишили після себе росіяни, зокрема масові вбивства людей на Київщині. Згодом світ це назве воєнним злочином та злочинами проти людства. Відтоді Зеленський почав заявляти що після звірств окупантів з росіянами немає про що говорити. Ба більше, президент підкреслив, що не збирається вести переговори з самим Путіним, очікуючи, що в Кремлі зміниться верхівка. І найголовніше, Зеленський задекларував чітку позицію, що Україна має вийти на кордони 1991 року, тобто вирішити раз і назавжди питання з Кримом та Донбасом. На той момент це дійсно було несподіванкою, як для Кремля, так і для Заходу. Україна почала диктувати власні умови. Зараз глава держави чи то «тролить», чи то дійсно заявляє, що він не знає, чи Путін живий. А відтак Зеленський не зрозуміє, з ким можна вести переговори. Найважливіше, що у Києві відмовилися від ідеї позаблоковості та повернулися до прагнення привести Україну в НАТО [60].

Навесні, західніше Києва точилися запеклі бої між українськими воїнами та окупантами. У цей час Зеленський залишався в столиці, звідки й керував військом та державою. На початку квітня Сили оборони остаточно відбили росіян з Півночі, а Зеленський відвідав Київську область, зокрема й Бучу – місце страшних звірств росіян. Це був перший випадок, коли глава держави не побоявся і поїхав на місце воєнних злочинів росіян. Глава держави особисто зустрівся з українцями, які пережили російську «весну» в окупації. Під час свого візиту президент оглянув дорогу зі знищеною російською технікою, знищений міст, а також поспілкувався з журналістами. Зеленський звинуватив Росію у воєнних злочинах та геноциді. Поїздкою в Бучу Зеленський засвідчив абсолютне провалля між ним та Путіним. Якщо російський диктатор відсиджується у бункері, то лідер України не боїться їздити у гарячі точки. Упродовж 2022 року Зеленський це підтверджував неодноразово [12].

Битва за Маріуполь – одна з найболючіших ран російсько-української війни та й загалом у всій нашій історії. Росія кинула величезну кількість сил і майже вщент знищила місто ракетами, бомбами та всією можливою зброєю. Майже всю весну в Маріуполі з окупантами боролися Сили оборони України. Наші воїни трималися до останнього в стінах заводу «Азовсталь», укриття якого не витримувало ударів ворога. Українська розвідка провела кілька ризикованих операцій, під час яких були важкі втрати, щоб підсилити наших воїнів. Україна до останнього хотіла врятувати своїх захисників військовим шляхом. Зеленський стверджував, що десятки чи сотні разів проговорював з лідерами інших держав надати Україні відповідну зброю, щоб військовим шляхом наші воїни дійшли до Маріуполя та розблокували людей, що опинилися в оточенні. Проте Україна так і не отримала зброю, тому керівництво держави віддало наказ воїнам припинити оборону Маріуполя та зберегти життя. За сприяння Зеленського Україні вдалося повернути командирів захисників Маріуполя. Так, на жаль, у російському полоні все ще чимало українських захисників і захисниць. Та Київ активно займається

поверненням українців з полону, хоча росіяни всіляко зривають домовленості [13].

Через повномасштабне російське вторгнення у всьому світі активно почали стежити за ситуацією в Україні. Навесні було побоювання, що світ швидко втомиться від війни та відвернеться від України, внаслідок чого про неї всі забудуть. Проте Зеленський та всі українці роблять усе можливе, щоб світ не забував про війну в Україні. Україна здобуває перемогу за перемогою в протистоянні з так званою «другою армією» світу. І цьому питанні Зеленський проявляє лідерство та відображає дух нескореності українців. На відміну від Путіна, він не відмежовується від своїх громадян і не ділить суспільство на «ми» та «ви». Глава держави спілкується з військовими не лише в госпіталях, а й на фронті. Так, український лідер побував на Харківщині відразу після деокупації території. Всього через три дні після визволення Херсона президент побував у місті, що майже від початку вторгнення Росії було під окупацією. Зеленський не побоявся приїхати в Херсон, хоча російські військові перебували поруч – на лівому березі Дніпра. 20 грудня 2022 року президент Зеленський відвідав воїнів у Бахмуті. Щонайменше від літа того року це місто є фортецею незламності та звитяги українського духу. За нього станом на квітень 2023 року тривають запеклі бої, однак Збройні Сили не збираються відступати. Разом із тим сам глава держави неодноразово запевняв, що відступу не буде, адже він означитиме наступ ворога на інші населені пункти та збільшення протяжності лінії фронту. Це був один із найяскравіших жестів Володимира Зеленського, коли він приїхав на лінію фронту, коли місто було обстрілювано ворогом. Там він поспілкувався з військовими та отримав від них нагороду для президента США Джо Байдена. Уже наступного дня після цього наш президент був у США, де зустрівся з американським лідером, та подарував йому нагороду від українського захисника, що обороняв нашу державу під Бахмутом. До речі, це був перший виїзд глави нашої держави за кордон від 24 лютого 2022 року. Поїздкою в Бахмут та інші гарячі точки Зеленський демонструє мужність, яка переходить до решти українців. І в цьому теж

криється велика різниця між Росією та Україною. Путін боїться українців, чим заражає свою багатотисячну армію. Важливо підкреслити й те, що небезпека повсюди чатує на Зеленського. Від початку повномасштабної війни російські спецслужби вже 12 разів намагалися вчинити замах на українського лідера. Про це йдеться у книжці Кріса Віпла «Битва його життя: всередині Білого дому Джо Байдена», що виходить друком. За словами автора, щонайменше двох із цих спроб вдалося запобігти завдяки розвідданим США, якими поділився із Зеленським директор ЦРУ Білл Бернс під час свого візиту до Києва. За інформацією журналістів The Times, на вбивство Зеленського у Києві з моменту початку повномасштабного російського вторгнення в Україну в лютому – березні 2022 року були відправлені два різних угруповання. Двічі намагались здійснити найманці ПВК «Вагнер». Проте в Києві вони зазнали втрат під час своїх спроб і були вражені тим, наскільки точно українці передбачали їхні дії. Та вочевидь Зеленський наголошує, що вже не боїться ворога та передає цей настрій українцям, які щодня наближають спільну перемогу, вбиваючи окупантів [11].

Від початку повномасштабного вторгнення Росії Володимир Зеленський не здійснював закордонних візитів. Натомість Київ став центром, куди приїжджали лідера зі всього світу. Наприкінці 2022 року президент все ж таки здійснив візит до США. Поїздка Зеленського у Вашингтон була важлива з декількох питань, зокрема оборонного. Главі держави було важливо подякувати США за потужну військову допомогу, але й також досягти прогресу щодо зброї, на яку досі було табу. У підсумку переговори з Джо Байденом увінчались успіхом. У Вашингтоні пообіцяли дати Україні батарею ЗРК «Patriot». У США Зеленського прийняли надзвичайно тепло. Чого тільки варті овації під час промови президента у Конгресі США та порівнянні із легендарним візитом Вінстона Черчилля [40].

Зараз, коли Україна протистоїть повномасштабному російському вторгненню після 24 лютого, президент Володимир Зеленський нагадує Черчилля часів Другої світової війни. Звернення до парламенті іноземних

держав за для надання допомоги та апеляція до загально людських цінностей свободи та демократії – це те, що формує сучасний образ України в світі. «Ми будемо битися в лісах, на полях, на узбережжях, у містах і селах, на вулицях, ми будемо битися на пагорбах... І я хочу від себе додати: ми будемо битися на териконах, на березі Кальміуса та Дніпра! І ми не здамося!» - нагадував британському парламенту їх «найкращу годину» Зеленський 8 березня. Черчилль вимагав від американського президента Рузвельта прискорити військову допомогу попри (не безпідставний) ізоляціонізм Вашингтона. Таку політику відсторонення Борис Джонсон в своїй книзі пояснював так: «Щоб отримати відповідь на це запитання, потрібно поглянути на речі з іншого боку. Для того далекого континенту це не була війна, яка загрожувала б злободенним інтересам Америки, де іще жила пам'ять різанини, котра раніше вже мала місце в її історії та була такою ганебною для людства. Чи могли б політики розсудливо пояснити матерям Канзасу, що їхній обов'язок – послати синів на смерть у Європу? І це вже вдруге?». Ніхто у Вашингтоні не брав на себе зобов'язань щодо вступу у ще одну світову війну, вже не кажучи про те, щоб посилати туди американських вояків. Та Черчилль наполегливо розвивав ідею: ідею двох націй – об'єднаних мовою, ідеалами, культурою. То ж звісно, їм також слід було об'єднатися у своїх ворогах. Аналогічне ми бачимо зараз – для того, щоб перемогти Росію, Україна мусить мати новітнє важке озброєння. Тоді на принципах непорушності кордонів, свободи мореплавства та права націй на самовизначення формувався новий світопорядок, вінцем якого стане створення ООН 1945-го. А все починалося з Атлантичної Хартії, підписаної Черчеллем та Рузвельтом. Нині ж, Зеленський заявляє всьому світу, що нинішні правила не працюють та варто запропонувати нові. Коли здійснення акту військової агресії проти іноземної держави матиме відповідні наслідки для країни, яка розв'язує війну. Між іншим, Зеленський та Черчилль мають спільну творчу натуру – актор, який став політиком, й аристократ який писав книги та малював картини. Лише творча особистість може так вміло

виголошувати промови до свого народу, розуміючи, що тепер «темні часи». Але завжди після найбільшої темряви настає світанок [40].

Завдяки своїй мужності й розумінню, за що ми боримося – Зеленський та українці викликають захоплення на Заході. Зокрема, американський журнал Time назвав Зеленського та «дух України» символом 2022 року. У Польщі Зеленського назвали політиком року. Також Зеленський став людиною року за версією Financial Times – його визнано втіленням мужності та стійкості українського народу в боротьбі проти російської агресії. У Financial Times українського президента з його щоденними зверненнями порівнюють з британським прем'єром часів Другої світової війни Уїнстоном Черчеллем, який виступав на радіо, аби згуртувати свою країну під час блітцкригу. Американське видання Politico теж визнало Зеленського найвпливовішою людиною в Європі. У матеріалі пояснюється, що завдяки Зеленському Європа нині переосмислює багато аспектів своєї дотеперішньої політики, тоді як європейські лідери не просто довіряють Зеленському – чого не скажеш про його попередників, - а й захоплюються президентом України та сліднують за ним. Окремо ще раз згадаємо про щоденні звернення глави України до народу, які він записує від початку великої війни. Цікаво, що їх уже почали видавати у форматі книг та навіть переклали на інші мови, зокрема, англійська [40].

Очевидно, це не кінець біографії нашого лідера. За його успіхами, перемогами та навіть невдачами ми будемо спостерігати у режимі реального часу. Попри це уже можна констатувати, що він увійшов в історію України та світу як політик, що пройшов шлях від гумориста з Кривого Рогу до людини-легенди, яка керує країною, у якій триває війна [60].

Політичне лідерство, будучи як інституційним, а й соціально-культурною освітою, відчуває в собі істотний вплив змін у суспільстві ціннісних парадигм. Перехід від модерну до постмодерну, до постматеріальних цінностей змінює панівні типи політичного лідерства у всіх його базових компонентах, особливо щодо механізмів легітимізації владних еліт. Президентство Володимира Зеленського є класичним варіантом

демонстрації значущості цінностей постмодерну у сучасній політиці. Американський дослідник Р. Інґхарт підкреслює, що «ключовий момент постмодернізму – це недовіра до всіх метанаративів: усі ідеології, релігії та інші загальні пояснення... не варті довіри» [22]. З погляду постмодерного мислення суб'єкти політики мислять і діють «за межами лівого та правого», традиційних ідеологічних доктрин. Подібний тренд повною мірою проявився у діяльності Володимира Зеленського, політико-ідеологічні переваги якого під час виборчої кампанії неможливо було ідентифікувати через їхню неартикуляцію, що технологічно виявилось ефективним, оскільки більшість населення країни «приписувало» молодому політику власні політичні переконання. Крім політико-ідеологічної, для цієї епохи іманентно властива світоглядна невизначеність: «Двозначність – це центральний компонент постмодерністського світогляду» [22]. Найважливішими симптомами постмодерного світосприйняття є ухильність смислів, їх розірваність, алогічність мислення, ринковість та «порнографічність» культурних зразків. Через еластичність світоглядних позицій спостерігається дефіцит лідерів зі стійкими ціннісними орієнтаціями. Таким лідером є Володимир Зеленський, ключовим гаслом якого є «мем» «Яка різниця?», що означає що різні політичні цінності, символи, герої позбавляються своєї стійкості, однозначності і виступають у вигляді соціального компромісу, рамки якого визначає владний комфорт, «ринковий» фундаменталізм та прагматичні міркування. Трансформація цінностей за доби постмодерну призводить до формування постполітики. Польський політолог П. Зукевич зазначає, що в цей період «політичні лідери стали менше уваги приділяти реалізації політичних програмних положень, але більше – маркетингової стратегії, яка б могла гарантувати їм успіх у короткій тимчасовій перспективі, яка визначається термінами чергових виборів» [84]. Вони починають орієнтуватися на утилітарне та кон'юнктурне, демонструючи надмірну заклопотаність своїм іміджем на шкоду вироблення та реалізації раціональних політичних програм. Польський дослідник Я. Станішкіс вказує на те, що в епосі постполітики все

більше лідерів віддають перевагу не раціональній політиці, а імітації публічної діяльності. Вона використала для призначення поняття «політика пастишу», що виражається в підробці, імітації, спотворенні чогось справжнього і теперішнього, на створенні для масової публіки псевдоподій, розваг, «видовищ» [83]. У політичному лідерстві «пастиш» націлений на симулятивне формування якогось синтетичного політичного образу, що «став крайньою формою товарного уречевлення» (Г. Дебор), оскільки головною його якістю є здатність бути проданим виборцям. Політика перетворюється на сукупність (не)вигідних трансакцій. Спостерігається відсутність політичного візіонерства, оскільки політики скуті короткочасним горизонтом, який визначається черговими виборами. Посилює свої позиції постправа, тобто, масштабне звернення лідерів до емоцій публіки при якому факти та істина мають дедалі менше значення. У цьому плані у Володимира Зеленського очевидний розрив між його орієнтацією на рейтинг, що відбиває актуальний стан мас, і розробкою стратегічних завдань, що створює ризи для країни. Ю. Мостова наголошує, що українськи «пастир слідує за паствою, потураючи її бажання... і відкладаючи на потім безліч інших болючих, але необхідних рішень... Для державного діяча рейтинг не мета, а засіб... Зеленський все ще не усвідомив своєї відповідальності... Комфорт він цінує вище ефективності» [83]. Зі свого боку Г. Друзенко констатує: «Трагедія Зеленського в тому, що ставши президентом, він... опинився пере викликом виробництва оригінального контенту, а не пародіювання чужого... Застарілі змісти, смисли та практики мають бути витіснені лише новими – агресивними, привабливими та ефективними... Зеленському настав час платити за стратегічний вакуум, який він приніс із собою» [19].

Сила телевізійного контенту в Україні виявилася настільки сильною, що громадяни країни на демократичних виборах обрали своїм президентом телевізійний персонаж, що дозволило Портникову назвати українців «нацією телевізора». В інтерв'ю The Guardian Володимир Зеленський зізнається, що телевізійний образ президента Голобородька визначає деякі його дії та

рішення. Інтернет сприяє виникненню феноменів віртуального простору, віртуальної спільноти, віртуальної політики, в які лідер має «вписуватися». Він перетворюється на центра і нерв мережових відносин. Найзначнішим ресурсом мережі та телебачення є довіра та вміння справляти враження, бажано, яскраве. Практично всі політологи та журналісти підкреслюють високий ступінь чарівності Володимира Зеленського, його фантастичну здатність подобатись, сексуальність та особистісну привабливість. Для нього, особливо як для недавнього актора, важливо, щоб публіка його любила персонально, а не представлений ним комплект ідей. С. Чуніхіна наголошує, що «йому вдалося в певний момент стати Олегом Винником від політики... Зеленський розриває свою популярність за артистичними лекалами... У певний момент часу перенесення цього на політику дало короткочасний, але вибуховий ефект» [60]. У свою чергу журналісти The Guardian зазначають, що Зеленський «провів безглузду, постмодерну кампанію, центральним елементом якої був загальнонаціональний комедійний тур, що включає відеокліпи його екранного президента. Здебільшого він хотів розсмішити публіку». Проте артистичний образ всенародного улюбленця становить для політика серйозні ризики. Деякі дослідники вважають, що Зеленський, як «наркоман кохання», своєрідний «нарцис», залежний від оплесків публіки/електорату, у разі неминучого їхнього зникнення та перетворення на об'єкт глузування та серйозної критики неминуче почне відчувати серйозний психологічний дискомфорт. При руйнуванні потреби безпеки індивіда епохи постмодерну можлива трансформація політики у напрямку задоволення потреб громадян, що становлять їх нижчий рівень (матеріального існування та безпеки), і забезпечують передбачуване майбутнє, що потребує посилення авторитарності влади. Перед подібним викликом нині перебуває Володимир Зеленський.

ВИСНОВКИ

Проблема політичного лідерства багатогранна та багатовимірна. Тільки застосування комплексу різних методів дослідження та застосування міждисциплінарного підходу дозволить охопити основні межі цього феномену.

В першому розділі даної кваліфікаційної роботи висвітлені основні визначення політичного лідерства, охарактеризовані його функції в суспільстві та представлені найвідоміші концепції, подається розкриття сутності іміджу політичного лідера, дано визначення поняття його;

В другому представлені основні типології іміджу політичного лідера та охарактеризовані образи політичного лідера, в масовій свідомості;

В третьому розділі роботи представлені вдалі та не вдалі приклади політичних лідерів, їх кар'єрний ріст та падіння. Вихід із медіаполя у політичну діяльність.

Отже можна відмітити, що політичне лідерство слід розглядати не тільки як процес взаємовідносин між людьми, при яких одні знають та виражають інтереси і потреби своїх послідовників і в силу цього володіють престижем та впливом, а інші віддають їм добровільно частину своїх політичних владних повноважень та прав для здійснення їх цілеспрямованого представництва та реалізації, але як і влада. Як влада тому що вона складається із можливостей однієї особи, що знаходиться «на верхівці», змушувати робите те позитивне або негативне, що вони не чинили б та могли б не чинити взагалі.

Також можна відмітити деякі інші вимоги, які треба встановлювати до політичного лідера:

- лідер повинен виступати носієм нових ідей;
- лідер та його оточення повинні відповідати потребам часу;
- вік не повинен бути проблемою для реального лідера;

- лідера повинен відображати настрій народу.

Все це зумовлено тим, що лідерство – це не новий стиль керівництва, а спосіб організації влади в громадському суспільстві з розвинутою політичною свідомістю всіх або більшості його соціальних прошарків.

Політичне лідерство являє собою постійний та пріоритетний вплив одного або декількох осіб, що займають владну позицію, на все суспільство, організацію або групу. У структурі побудови іміджу політичного лідера звичайно виділяють три головних компоненти: індивідуальні риси лідера; ресурси або інструменти, якими він управляє; ситуацію, у якій він діє і яка робить на нього вплив. Всі ці компоненти прямо впливають на його формування.

Формування морально та інтелектуально розвиненого політичного лідера сьогодні – це високоякісна і цивілізована державна політика завтра. Справді вільною та незалежною Україна може бути лише за умови становлення і зміцнення в суспільстві стійкої традиції цілеспрямованого формування духовності, правосвідомості та політичної культури особистості політичного лідера. Така традиція засвідчить перехід від авторитарного лідерства(яке передбачає одноосібний спрямовуючий вплив) до демократичного лідерства(яке залучає громадськість до спільного управління суспільними справами), а в більш широкому сенсі – і до формування ефективної PR-діяльності в країні. Ця діяльність сприяла гармонізації та діалогічності взаємовідносин між політичними лідерами і громадськістю.

Таким чином у формуванні політичного іміджу можна зробити певні висновки: Виборець голосує не за лідера, а за його імідж, який є персоніфікованим відображень уявлень населення, проекцією його проблем і потреб. Особливості образного мислення людей досить рельєфно відображені в героях міфів та легенд різних народів. Сучасні політичні лідери є в свідомості людей теж свого роду міфічними героями та наділяють певними уявними рисами та властивостями.

Імідж – це відображення існуючої діяльності в зрозумілих для населення образах і символах. Імідж повинен підтримуватися постійно, інакше він просто перестає існувати. Імідж не матеріальний та існує лише в уяві його творців та аудиторії. Більш того, кожен виборець є в певній мірі творцем іміджа політика, так як, з одного боку, завжди бачить його «на свій лад», а з іншого боку, віддаючи свій голос тому чи іншому політичному лідерові, стає частиною його соціальної бази, і тим самим іміджу що він створює.

Сучасна практика формування політичного іміджу лідера або партії володіє широким арсеналом дійових засобів від професійно поставленої політичної реклами до системи PR. Використовуються вже апробовані методи «розкрутки кандидата», його «упакування» і «продажу», «зниження іміджу конкурента», «війни компроматів», тощо. В сучасній політичній боротьбі нерідко застосовуються і «брудні» технології, вивчення яких допоможе протистояти їх впливові та громадську думку.

Відповідно до потреб українського політичного ринку у всій цій роботі відбувся поворот від іміджу «вербального» лідера перших років незалежності до іміджу «лідера-прагматика». Однак останнім часом у громадській думці зростає інтерес до політичних лідерів, що могли б викликати щирі симпатії у більшості населення і значною мірою відповідати іміджеві «улюбленець народу» (очевидно, позначилися прецеденти з В. Зеленським, Р. Рейганом). Сучасний «ідеальний лідер» повинен синтетично поєднувати в собі якості попередніх типажів з високим професіоналізмом, моральністю і патріотичною відповідальністю перед своїм народом, здатність об'єднати силу мільйонів для кардинального поліпшення як внутрішнього, так і зовнішнього становища країни. Прикладами таких лідерів – Володимир Зеленський (лідер завдяки якому Україна сплотилася разом) та Рональд Рейган (американський лідер, який своїми промовами також об'єднував свій народ для досягнення мети).

Відзначу, що посилена самоподача не завжди досягає мети. Імідж формується не тільки на рівні лексичної семантики, але і через семантичні і граматичні категорії, що виявляються в риторичному контексті. Так,

наприклад, в політичних текстах можна спостерігати різноманітні прийоми реалізації семантичної категорії «своє коло» і категорії персоналізації, що дозволяє віднести данні категорії до «іміджетворюючих».

Більшість з політичних і громадських діячів переконані, що імідж пов'язаний в основному із зовнішністю. Зовнішність лідера є вельми важливим параметром, оскільки світ невербальної комунікації не менш важливий, ніж світ вербальний. А для деяких каналів комунікації він є визначним. Я маю на увазі телебачення, де, наприклад, для жінки – глядачки куди важливіше тип зачіски або одягу депутата ніж те, що він говорить.

Вважається, що люди оцінюють вас по зовнішньому враженню, яке складається вже в перший момент знайомства і спілкування з вами. Якщо зовнішній вигляд політика або манера триматися не вселяють довіри, він не зможе ефективно донести до слухачів своє повідомлення, навіть якщо його зміст буде цікавий аудиторії. Воно не буде сприйматися тому, що створюється бар'єр між політиками та слухачами.

Людський чинник головною складовою ефективного інформування, агітації і пропаганди. Тому уміння правильно подавати себе публіці – одне з найважливіших професійних умінь громадського діяча. Успіх виступу в ЗМІ (і особливо на телебаченні) в значній мірі залежить від зовнішності. Вільний і неформальний стиль, що показує індивідуальність, прості виразні жести, впевнена, така щ вселяє спокій і енергійна манера триматися, викликають відчуття щирості і чесності. Сам по собі привабливий імідж не забезпечує перемогу на виборах, але допомагає завоювати голоси виборців самого різного віку і соціального положення.

Імідж політичного діяча, за своєю суттю, представляється нам у вигляді репрезентуючої «оболонки», виходячи із сприйняття якої виборці багато чого визначають своє відношення до даного політика. І від того, як вдало той або інший політик спроектував, а також впровадив свій імідж, залежить не тільки його власна кар'єра і доля політичної сили, яку він представляє, але і напрям розвитку усього суспільства в цілому. Тому що, не дивлячись на те, що маси є

двигуном історії, від окремих осіб залежить, в якому напрямі із якою інтенсивністю ці маси рухатимуться самі і рухатимуть все суспільство в цілому. Ці ж особи отримують і реалізують владу, так або інакше, з рук маси, природно використовуючи для цього спектр доступних ним засобів, а також власних здібностей та можливостей.

Визначаючи важливість іміджу і його формування, не можна не визначити і важливість роботи над його провадженням в масову свідомість. Обидва цих етапи роботи з іміджем (створення і впровадження) є рівно необхідним. Так невдало створений але ефективно впроваджений імідж, не дозволить досягти поставлених цілей. Чудово спроектований і імплементований в особу політика, але не впроваджений імідж, по суті, взагалі не стане таким. Оскільки відсутній один із головних елементів іміджу – впізнанність.

В ході дослідження матеріалів, яке лягло в основу даної роботи, можна зробити висновок що основою, на якій створюється імідж, повинні бути реальні особи людини і її особливості(іміджі на основі акторів/музикантів). Тільки у такому разі імідж органічно співіснувати зі своїм носієм і сприйматиметься як система характеристик по справжньому властивих даній людині.

Разом з цим, при створенні іміджу також потрібно всесторонньо і, по можливості, якнайповніше врахувати потреби і очікування виборців, для яких, власне, він призначається. Виходячи з цих очікувань, деякі риси розвиваються більше, ніж реально властиві, інші залишаються на природному рівні, треті повністю ховаються. Проте необхідно уважно стежити, щоб сформований за таким принципом (в цілому вірному) імідж не містив внутрішніх суперечностей, що закладаються суперечностями між інтересами і очікуваннями різних груп населення. Вибір преференцій у такому разі обумовлений виключно тими цілями і завданнями, які ставляться – моменту іміджевої кампанії не існує.

Як і інші суспільні явища, імідж не є статичним. Він змінюється, модифікується згідно зміні запитів населення, еволюції громадської думки. Інакше він перестане ефективно функціонувати. Найвиразнішим це виявляється в перехідних і кризових суспільствах, де політична система є набагато менш статичною. Отже, саме таких умовах робота по формуванню і впровадженню в масу, творення іміджу, здатного надати заплановану дію, вимагає великих витрат фінансових і людських ресурсів порівняно із стабільними суспільствами.

Сьогодні український народ багато разів обдурений владою, насилу вірить популістським заявам політиків. У найбільшій мірі, як показують соціологічні дослідження, уявлення української громадськості про образ національного лідера країни відповідав би імідж сильного і вольового президента, яким є В. О. Зеленський. Власною і зарубіжною аудиторією він бачиться як дійсно можновладець – той, в чиїх руках знаходиться кермо влади і реальна сила, хто уміє сформувати згуртовану команду і керувати нею.

Отже, радикальні перетворення в політичній, економічній та соціальній сферах українського суспільства зумовлюють підвищення інтересу до політичних діячів, партій, рухів як важливих чинників сучасного суспільно-політичного життя. Політичні лідери фактично персоніфікують політичні процеси та події. Ідентифікувавши основні політичні сили країни з конкретними особистостями, люди зводять складні політичні процеси до прийнятних для свого рівня розуміння розмірів міжособистісних відносин. В результаті політичного діяча, можна хвалити чи сварити як індивіда, йому можна приписувати відповідальність за політичні акції. Він може стати свого роду ідеалом для людей, що підтримують його політику, або «ціпом-відбивайлом» для незадоволених, символом обожнення або нікчемності. В нашій країні така персоніфікація носить гіпертрофований характер: при відсутності зрозумілих політичних програм та послідовності в діях політичних партій більшість населення орієнтується на окремих лідерів або авторитетів. І саме їх звинувачує у всіх бідах.

У цьому контексті особливої ваги набувають ті політичні лідери, які спроможні не лише оцінити природу і характер сучасної кризової ситуації, а й віднайти ефективну соціальну прийнятну стратегію її подолання, переконати людей у доцільності та необхідності її реалізації, взяти на себе відповідальність за цей процес. Саме для того щоб людині було легше зрозуміти що насправді знаходиться під маскою політичного лідера, потрібно мати хоч якесь уявлення про його імідж. Бо саме імідж політичного лідера є тим фактором, що, або допоможе політикові чи політичній силі прийти до влади, або перешкодить цьому.

Таким чином, говорити про швидке вичерпання феномена політичного лідерства та про перетворення його на симулякр – при цьому процес його трансформації продовжуватиметься. «Професіоналізація» лідерства (спроба сховатися за статус аполітичного менеджера) у подібній ситуації часто не допомагає. При цьому апеляція до політики цінностей та до цінностей у політиці дає політичним лідерам певний шанс – інакше ж загроза руйнування самого політичного як такого. Певні можливості забезпечують популізм, який вводить до політичного порядку денного все нових тем; проте поінформованість і схильність сучасного суспільства до швидкого розчарування в актуалізують вадливі теми громадських діячів робить можливості популізму обмеженими.

Загалом говорячи про медіа персон, їх присутність та роль в політичному процесі мають як позитивні, так і негативні аспекти. З одного боку, медіа персони в політиці можуть принести свіжий погляд та інноваційні підходи. Вони можуть залучити нових виборців, особливо серед молоді, яка активно споживає медіа контент. Медіа персони мають можливість швидко та ефективно комунікувати з аудиторією через соціальні мережі та інші медіа платформи. Вони можуть створювати настрої, мобілізувати громадськість та впливати на політичну агенду. Прикладами таких політиків у цій роботі є Володимир Зеленський та Рональд Рейган.

З іншого боку, медіа персони можуть викликати сумніви стосовно їхньої кваліфікації та досвіду у політичній сфері. Вони часто базуються на своїй популярності та відомості в інших сферах, що може обмежувати їх розуміння складності політичних процесів та вирішення суттєвих питань. Медіа персони можуть бути схильними до спрощень та популізму, спрямованих на негативний вплив на громадську думку замість глибокого аналізу проблеми.

Аналізуючи політиків Володимира Зеленського, Рональда Рейгана, Святослава Вакарчука та Руслану Лижичко, можна зробити висновок, що вони мають певні спільні риси та характеристики, які зв'язують їх як політичних діячів. Ці політики є публічними особистостями, які почали свою кар'єру в інших сферах, таких як комедія, музика і кіно. Вони привернули увагу громадськості завдяки своїй популярності в розважальній сфері, що дало їм певний стартовий капітал і визнання. Усі вони мають харизматичні особливості та здатність залучати увагу аудиторії. Це сприяло їхній здатності впливати на настрої громадськості та заручатися підтримкою виборців. Політичні лідери демонструють певну відкритість та неприйняття традиційних політичних еліт. Вони виступають як «нові обличчя» або «зовнішні незалежні» кандидати, що викликає інтерес у виборців, які прагнуть змін та оновлення в політиці. Ще одна спільна риса полягає в їхньому підході до комунікації з громадськістю. Вони використовують сучасні засоби масової комунікації, такі як соціальні медіа, для прямого спілкування з виборцями та формування свого іміджу. Однак, варто відзначити, що хоча ці політики мають деякі спільні риси, вони також відрізняються у своїх політичних позиціях, цілях та методах досягнення. Вони представляють різні політичні сили, займаються різними питаннями та мають різний вплив на політичну ситуацію у своїй країні.

Ера політичних ігор лише тільки розпочинається. Змінюється риторика з «перехідного періоду» до «повоєнної відбудови країни, економічних змін і безпрецедентного впливу на міжнародній арені». Президент В.О. Зеленський - найяскравіший приклад високого мистецтва гри в політику. Харизматичний

лідер, що єдиний зміг об'єднати східну і західну Україну і вже зараз, вперше з дня проголошення Незалежності, ми можемо говорити про українську національну ідею - ідею боротьби за право розвиватися і жити як Європейська країна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Балабан Р. В. Теорія виборчої системи. К. : Либідь, 2007.
2. Барна Н. В. Іміджологія. К.: Університет "Україна", 2008. 217 с.
3. Бебик В.М. Політичний маркетинг і менеджмент. К., 1996. 144 с.
4. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз. К., 2005.
5. Бондаренко К. О. (2023). Зеленському 45: історія актора, який став одним із лідерів демократичного світу. ТСН. URL: <http://surl.li/ievue> (дата звернення: 20.05.2023).
6. Біографія Рональда Рейгана. Образовака. Ваш помічник в підготовці д/з. URL: <https://obrazovaka.ua/ronald-reagan.html> (дата звернення: 11.04.2023).
7. Вакарчук і політичні амбіції: коли почав і який шлях пройшов відомий співак в українському політикумі. (2019). ТСН. URL: <http://surl.li/iewdf> (дата звернення: 13.04.2023).
8. Вебер М. Протестантська етика і дух капіталізму. К., 1999.
9. Вегеш М. М. , Останець Ю. О. , Боднар В. Л. , Буркало В. В. , Зан М. П. , Ключкович А. Ю. , Лендшел М. О. , Скоблик Н. В. , Петрінко В. С. , Гиря В. І. (2008). Основи політології. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31880> (дата звернення: 03.03.2023).
10. Володимир Зеленський. Досьє. (2019). Суспільні новини. URL: <https://suspilne.media/1205-zelenskij-volodimir-oleksandrovic-dose/> (дата звернення: 20.05.2023).

11. Володимир Зеленський – Президент України. Що про нього відомо. Твоє Місто.URL: <http://surl.li/iewdt> (дата звернення: 20.05.2023).
12. Володимир Олександрович Зеленський: досє, біографія і компромат. Знай.UA. URL: <https://znaj.ua/dossier/121-volodimir-zelenskiy-dosye-i-biografiya> (дата звернення: 20.05.2023).
13. Гема М. Ю. Символ свого часу: який шлях пройшов Володимир Зеленський за час вторгнення Росії. Канал 24. URL: <http://surl.li/iewei> (дата звернення: 20.05.2023).
14. Головатий М. Ф. Політична психологія: Навч. посіб. К.: МАУП, 2001. 137 с.
15. Городок М. Д., Карташов А. В., Романенко Є. О., Стасюк В. Ю. Перемога на виборах: технології, кампанія, принципи. К. 2016.
16. Горбатенко В. Десять уроків політичного лідерства для пострадянських керівників. Політичний менеджмент. 2006. Спецвипуск. С.48-63.
17. Грабовський С. (2011). Президент і його гра: до 100-ліття Рональда Рейгана. The Ukrainian Week, Український Тиждень. URL: <https://tyzhden.ua/World/8156> (дата звернення: 12.04.2023).
18. Джей Джи. Рональд Рейган біографія. Dovidka. URL: <https://dovidka.biz.ua/ronald-reygan-biografiya/> (дата звернення: 11.04.2023).
19. Друзенко Г. Після «слуг»: куди хитнеться український політичний маятник URL:<https://sensor.net.ua/b3173570> (дата звернення: 21.05.2023).
20. Ємельянов С. М. Теорія і практика зв'язків з громадськістю: навч. посібник для академічного бакалаврату. С. М. Ємельянов. - 2-е видав., Випр. та дооп. - М 2017.
21. Іран-контрас: Зброя Рональда Рейгана продажів Скандал. Greelane, 2018. URL: <https://www.greelane.com/uk/гуманітарні-науки/історія-і-культура/the-iran-contraaffair-4175920/> (дата звернення: 12.04.2023).

22. Інглхарт Р. Мадэрнізацыя і постмадэрнізацыя / Палітычная навука. Анталогія класічных тэкстаў. Мінск-Вільня : Палітычная сфера, 2012. С. 326–389.
23. Кемпбелл Дж. Тисячоликий герой. К., 1997. 336 с.
24. Кириленко О. О. (2020). Здався без бою? Якою була політична кар'єра Вакарчука. Українська правда. URL: <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/06/11/7255345/> (дата звернення: 20.05.2023).
25. Кияшко Л. О. (2013). Політична участь молоді сучасної України: Психологічні чинники активізації. Монографія. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/5568/> (дата звернення: 03.03.2023).
26. Кияшко Л. О. Психологічні чинники формування стереотипів сприйняття політичних лідерів // Збірник наук. роб. Д., 1999.
27. Козинець О. Г., Акуленко О. В. Неоконсерватизм як основа політики Рональда Рейгана. Право і Суспільство. Чернігів, 2019, №3, с. 25-29. URL: <http://surl.li/ievuw> (дата звернення: 12.04.2023).
28. Козирьов М. П. (2018). Політична психологія. URL: <http://surl.li/hehbv> (дата звернення: 03.03.2023).
29. Корнієнко В. О. Політичний імідж як чинник позиціонування суб'єкта політики. Прикладна політологія: навчальний посібник. Київ: Академія, 2008. С. 270–295.
30. Кривошеїн В. В. Політичний імідж в аксеологічній структурі політичної ментальності українського народу. *Національна ідея у формуванні громадянського суспільства та правової держави в Україні* (матер. конф.). К. АТ „Реклама”, 1999;
31. Кухта Б. та Типлоухова Н. (1996). Політичні лідери та еліти. 4.1 Політичний лідер: суть і типологія. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-885.html> (дата звернення: 03.03.2023).

32. Лижичко Руслана Степанівна. LB.ua URL: https://lb.ua/file/person/3253_lizhichko_ruslana_stepanivna.html (дата звернення: 14.05.2023)
33. Лікарчук Н.В. (2002). Особливості формування іміджу політичного лідера в сучасній Україні. *Держава і право*. Зб. наук. праць. - Інститут держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. №16. С. 463-468.
34. Лікарчук Н. В. Формування іміджу політичного лідера в процесі виборчої кампанії: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути і процеси». Київський національний університет імені Тараса Шевченка. К., 2003. 21 с.
35. «Мене кар'єра політика не цікавить і я це чітко показав» - Вакарчук. (2020). 5 канал. URL: <http://surl.li/iewrn> (дата звернення: 13.04.2023).
36. Мостова Ю. Яка різниця? URL: https://zn.ua/ukr/internal/yakarizniyu-338672_.html (дата звернення: 20.05.2023).
37. Моця К. Ю. (2016). Біографія Рональда Рейгана. Мукніга. Біографії, вірші, книги і багато іншого! URL: <https://mykniga.com.ua/biograph/biografiya-ronaldarejgana.html> (дата звернення: 12.04.2023).
38. Нальотов А. В. (2007). Виборчі технології як чинник впливу на масову свідомість. Чисті та брудні методи політичної боротьби і маніпулювання. URL: <http://surl.li/iewtq> (дата звернення: 03.03.2023).
39. Неокласичні моделі в економіці різних країн: "Тетчеризм", "Рейганоміка". *Історія економічних вчень*. URL: https://osvita.ua/vnz/reports/econom_history/24640/ (дата звернення: 12.04.2023).
40. Орлова Ю. (2022). Спільні риси воєнного лідерства Черчилля та Зеленського. URL: <http://surl.li/iewue> (дата звернення: 20.05.2023).
41. Основи менеджменту. Створення іміджу. (2014). URL: <https://library.if.ua/book/3/455.html> (дата звернення: 03.03.2023).

42. Петровська І. Особливості сприйняття іміджу особистості політичного лідера. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2015. № 1. С.57-60.
43. Підлущий О. А. (2005). Рональд Рейган: людина, яка перемогла Імперію зла. 6 червня виповнився рік від дня, коли не стало 40-го президента США. Календар ZN,UA. URL: <http://surl.li/iewut> (дата звернення: 12.04.2023).
44. Політологія: особистість, влада, демократія. Підручник із серії гуманітарної освіти. К., 1996.
45. Почепцов Г.Г. Імідж і вибори: Імідж політика, партії, президента. 2007. 197 с.
46. Президентство Рональда Рейгана - Presidency of Ronald Reagan Президентство Рональда Рейгана. WikipediA. URL: https://ru.qaz.wiki/wiki/Presidency_of_Ronald_Reagan (дата звернення: 12.04.2023).
47. Професія іміджмейкера затребувана і перспективна. (2017). Сучасна освіта. URL: <https://s-osvita.com.ua/magazine/stati-iz-zhurnala/znakomtes-professiya/1475-imidzhmejker> (дата звернення: 03.03.2023).
48. Рональд Рейган. 243MI. URL: <https://24smi.org/celebrity/3836-ronald-reigan.html> (дата звернення: 12.04.2023).
49. Політика в особах (Політичне лідерство на постсоціалістичному просторі: національний і регіональний контексти) : навч. Посібник. За заг. ред. проф. Ф. М. Рудича. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2012. 400 с.;
50. Руслана Лижичко. (2021). dsnews. URL: <https://www.dsnews.ua/ukr/dosie/ruslana-lyzhichko-14062021-428193> (дата звернення: 14.05.2023).
51. Сандул В. Місце та роль іміджевих технологій в процесі професійної політичної діяльності. *Молодий вчений*. № 5 (32). 2016. С.464–468.
52. Святослав Вакарчук. Інформаційне агентство УНІАН. URL: <https://www.unian.ua/tag/svyatoslav-vakarchuk?page=2> (дата звернення: 13.05.2023).

53. Скар О. Соціально-психологічні моделі поведінки політичних лідерів. *Соціальна психологія*. 2004. №3. С. 39-46.
54. Теоретичні основи зовнішньої політики адміністрації Р. Рейгана. URL: <http://kimo.univ.kiev.ua/USA/18.htm> (дата звернення: 12.05.2023).
55. Формування іміджу політика: Психологічні аспекти. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17231/> (дата звернення: 03.03.2023).
56. Фромм Е. Втеча від свободи. URL: https://chtyvo.org.ua/authors/Fromm_Erich/Vtechy_vid_svolody/ (дата звернення: 01.02.2023).
57. Фурманкевич Н. Комунікативні методи побудови політичного іміджу як чинники формування громадської думки. *Український інформаційний простір : наук. журн.* – Київ : КНУКіМ, 2014. – С. 318–324.
58. Ходаківський Є. І., Богоявленська Ю. В., Грабар Т. П. (2011). Психологія управління. URL: <http://surl.li/iewwk> (дата звернення: 03.03.2023).
59. Хоменко М. Образ політичного лідера в уявленні студентів. *Соціальна психологія*. 2004. №1. С. 46-52.
60. Чепак С. М. (2023). Від гумориста до Верховного Головнокомандувача: біографія Зеленського, яким захоплюється світ. Канал 24. URL: https://24tv.ua/volodimir-zelenskiy-prezident-ukrayini-biografiya_n2300250 (дата звернення: 20.05.2023).
61. Чуніхіна С. Зеленському вдалося на певний момент стати таким собі Олегом Винником від політики. URL: <http://surl.li/iewyi> (дата звернення: 20.05.2023).
62. Шпаргало Є. В. (2015). Рональд Рейган - біографія та опис політичної діяльності Блог про історію і не тільки. URL: https://eugene-shpargalo-articles.blogspot.com/2015/12/blog-post_78.html (дата звернення: 12.05.2023).
63. Шульга М. А. та Зубчик О. А. Політичний менеджмент. К. 2013.
64. Юрій М. Ф. (2006). Політологія: навчальний посібник. URL: <http://politics.ellib.org.ua/pages-1328.html> (дата звернення: 03.03.2023).

65. «Я не хочу йти в політику» - співачка Руслана. (2014). Радіо Свобода. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/26550897.html> (дата звернення: 14.05.2023).
66. Attempted assassination of Ronald Reagan. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Attempted_assassination_of_Ronald_Reagan (дата звернення: 12.05.2023).
67. Biography Of President Ronald Reagan. URL: <https://www.cia.gov/library/readingroom/docs/CIA-RDP90-00552R000505360001-3.pdf> (дата звернення: 12.05.2023).
68. Biography: Ronald Reagan American Experience. URL: <https://www.pbs.org/wgbh/americanexperience/features/reagan-ronald/> (дата звернення 12.05.2023).
69. Felicia S. C. Gooden M.S. How to Emulate Reagan's Charismatic Leadership. SlideShare, 2018. URL: <https://www.slideshare.net/FeliciaSCGooden/how-to-emulate-reagans-charismatic-leadership> (дата звернення: 12.05.2023).
70. Hans J. Eysenck. The Psychology of Politics. Routledge (August 31, 1998).
71. Leadership Trait Analysis in Foreign Policy. *International Journal of Research Culture Society*. 2018. URL: <http://surl.li/iexdz> (дата звернення: 03.03.2023).
72. Larry L. Hjelle, Daniel J. Ziegler. Personality Theories: Basic Assumptions, Research and Applications Paperback – Import, January 1, 1992 ;
73. Laura Cloer Biography: Ronald Reagan: The Eternal Optimist. Vision. URL: <https://www.vision.org/ronald-reagan-biography-18> (дата звернення: 12.05.2023).
74. Leonhard K. Akzentuierte Persönlichkeiten. Berlin, 1976. 328 с.
75. Lillian B. Your Public Best: The Complete Guide to Making Successful Public Appearances in the Meeting Room, on the Platform, and on TV Hardcover – January 1, 1989.

76. Lou Cannon Ronald Reagan: Life In Brief. UVA Miller Center. URL: <https://millercenter.org/president/reagan/life-in-brief> (дата звернення: 12.05.2023).
77. Ronald Reagan. (2009). History. URL: <https://www.history.com/topics/us-presidents/ronald-reagan> (дата звернення: 12.05.2023).
78. Ronald Wilson Reagan (1911-2004) Biography. American History. From Revolution to Reconstruction and beyond. URL: <http://www.let.rug.nl/usa/biographies/ronald-reagan/> (дата звернення: 12.05.2023).
79. Ronald Wilson Reagan. Infoplease. URL: <https://www.infoplease.com/biographie> (дата звернення: 12.05.2023).
80. The Reagan Presidency. Ronald Reagan. Presidential Library & Museum. URL: <https://www.reaganlibrary.gov/reagans/reagan-administration/reagan-presidency> (дата звернення: 12.05.2023).
81. United States presidential election of 1984. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/event/United-States-presidential-election-of-1984> (дата звернення: 12.05.2023).
82. Staniszkis J. O władzy i bezsilności. Kraków : Wydawnictwo Literackie, 2006. 288 p.
83. Żukiewicz P. Przywództwo polityczne. Teoria i Praktyka. Warszawa : Difin, 2011.